

Vlaanderen
is ondernemen

EVALUATIE PILOOTOPROEP
TRANSITIECONTRACTEN KLIMAATSPRONG
(CONTRACTS FOR DIFFERENCE)

EINDVERSLAG

JANUARI 2026

INHOUD

1	Situering	2
1.1	Doelstellingen van de pilootoproep	2
1.1.1	Technologische focus	2
1.1.2	Doelgroep pilootoproep	3
1.1.3	Projectoproep via een veiling	3
1.1.4	Overeenkomsten op basis van het principe ‘contracts for difference’	4
1.1.5	Budget voor de oproep	4
1.2	Totstandkoming van de pilootoproep	4
1.3	Europese staatssteunregels	5
2	Verloop van de pilootoproep	6
2.1	Bekendmaking van de pilootoproep	6
2.2	Voorinschrijvingen projectvoorstellen	6
2.3	Finale aanvragen	6
2.4	Gesteunde projecten	6
3	Evaluatie - Aanpak	8
4	Bevindingen nieuw soort steunmechanisme (CfD)	10
5	Algemene opmerkingen oproep	11
5.1	Contracts-for-difference versus andere steunmechanismen	11
5.2	Technologieën	13
5.3	Redenen om niet deel te nemen	16
6	Specifieke opmerkingen: steuntoekenning, steunberekening en budget	20
6.1	Bieding en rangschikking	20
6.2	Steunberekening, correctiebedragen, referentiekosten	22
6.3	Duur steunperiode	24
6.4	Terugvorderingsmechanisme	25
7	Voorwaarden verbonden aan de steuntoekenning	29
7.1	Voorwaarden op ondernemingsniveau	29
7.2	3 ^{de} partij financiering	30
7.3	Specifieke voorwaarden voor investering in elektrische boilers	30
7.4	Specifieke voorwaarden voor investering in warmtepompen en MVR's	31
7.5	Algemene voorwaarden met betrekking tot de investering	33
7.6	Cumulatie met andere steun	34
8	Voorwaarden en plichten na steuntoekenning	35

8.1	Startvoorwaarden	35
8.2	Jaarlijkse rapportage	36
8.3	Sancties bij niet naleving van steunvoorwaarden.....	36
9	Communicatie en ondersteuning.....	38
9.1	Bekendmaking van de oproep.....	38
9.2	Ondersteunend materiaal	39
10	Aanvraagprocedure en aanvraagdocumenten.....	40
10.1	Voorbespreking	40
10.2	Ondersteuning door VLAIO	41
10.3	Voorinschrijving.....	41
10.4	Nood aan een voorbereidend traject?	41
10.5	Duur openstelling biedprocedure	42

1 Situering

1.1 Doelstellingen van de pilootoproep

De pilootoproep 'Transitiecontract Klimaatsprong 2024' had als doel om de CO₂-uitstoot in Vlaanderen te verminderen door investeringen in bepaalde types grootschalige elektrische boilers en warmtepompen te ondersteunen.

Dit steuninstrument wijkt op een aantal punten af van de klassieke subsidieverstrekking:

- Het is mogelijk om **ook operationele kosten (OPEX)** gedurende een aantal projectjaren te ondersteunen;
- Er is een gedeeltelijke **risicodekking** tijdens de looptijd van de overeenkomst, dit moet het makkelijker maken om investeringskapitaal te vinden;
- De oproep werd gelanceerd in de vorm van een **veilingprocedure**. Ondernemingen konden een bod uitbrengen per vermeden ton CO₂-emissies. Projecten die het minste steun vragen voor de reductie van CO₂-emissies krijgen voorrang.

De toewijzing van de middelen die toegekend werden op basis van de veiling is gebaseerd op het concept van tweezijdige 'contracts for difference' (CfD's). In dit systeem wordt de steun over meerdere jaren gegeven en gekoppeld aan de evolutie van bepaalde economische parameters. De steun werd in deze pilootoproep toegekend voor een steunperiode van 10 jaar.

Begin 2024 werd de doelgroep van de pilootoproep bevraagd om een beter beeld te hebben van de interesse van de bedrijven in de beoogde investeringen, de technische specificaties en de verwachte timing ervan.

1.1.1 Technologische focus

Voor de pilootoproep 'Transitiecontract Klimaatsprong 2024' kwamen enkel investeringen in bepaalde types grootschalige elektrische boilers en warmtepompen in aanmerking voor steun. Deze technologieën zijn voldoende marktrijp en werden ook reeds opgenomen in calls van het Nederlandse SDE++.

De volgende, technische randvoorwaarden werden opgelegd voor de investeringen in het kader van de pilootoproep.

ELEKTRISCHE BOILERS

- Ombouw van bestaande boilers op locatie is niet toegelaten.
- Een minimum geïnstalleerd thermisch vermogen van 2 MW_{th} is vereist.
- De e-boiler wordt ingezet om warmte in de vorm van warm water, stoom, thermische olie of andere vloeistoffen te produceren.

- De opgewekte warmte wordt aangewend in een proces met een vereiste toepassingstemperatuur van ten minste 100°C.
- De opgewekte warmte mag niet geheel of gedeeltelijk voor klimatisatie van (bedrijfs)gebouwen aangewend worden.
- Voor e-boilers wordt de steun beperkt tot 3.300 vollasturen per productiejaar.

WARMTEPOMPEN

- Voor een gesloten warmtepomp: de warmtepomp heeft een thermisch vermogen van minimaal 500 kW_{th} en een COP-waarde van minimaal 2,3 en maximaal 10.
- Voor een open warmtepomp (MVR): de warmtepomp heeft een thermisch vermogen van minimaal 500 kW_{th} en een COP-waarde van minimaal 2,3 en maximaal 12.
- De opgewekte warmte mag niet geheel of gedeeltelijk voor klimatisatie van (bedrijfs)gebouwen aangewend worden.
- De steun is tevens beperkt tot de vollasturen waarbij de warmtebron volledig uit rest- of omgevingswarmte bestaat.

Deze voorwaarden werden opgelegd om kleinere en te onrendabele projecten te weren alsook toepassingen die ook zonder steun rendabel zijn uit te sluiten van de oproep.

Specifiek voor de e-boilers werd een maximaal aantal vollasturen per jaar opgelegd. Deze voorwaarde werd opgelegd om te vermijden dat de steun er toe zou leiden dat de totale emissies zouden stijgen op systeemniveau. Op de momenten van het jaar dat een fossiele centrale nodig is om elektriciteit op te wekken, zijn de indirecte emissies om de verbruikte eenheid elektriciteit op te wekken hoger dan de emissies van de warmteopwekking via een standaard gas(stoom)ketel. De maximumgrens van het aantal vollasturen is een inschatting van het gemiddeld aantal uren per jaar gedurende de steunperiode dat de verbruikte elektriciteit niet fossiel wordt opgewekt en tot extra emissies zou leiden.

1.1.2 Doelgroep pilootoproep

De pilootoproep richtte zich tot ondernemingen met industriële vestigingen met een **directe CO₂-uitstoot van minimaal 10.000 ton/jaar in de vestiging waar de investering** zou plaatsvinden. Zowel ETS-bedrijven als niet-ETS bedrijven mochten intekenen op de oproep.

Elektriciteitsproducenten behoorden niet tot de doelgroep van de pilootoproep tenzij in samenwerkingsverbanden voor toepassingen op industriële sites. Ook overheidsinstanties waren uitgesloten van de oproep.

1.1.3 Projectoproep via een veiling

De overeenkomsten werden toegewezen op basis van het ingediende aanvraagbedrag voor de veiling, de biedprijs om 1 ton CO₂-uitstoot te vermijden. De laagste biedprijs 'won'. De steun werd toegekend aan de projecten met het laagste aanvraagbedrag voor zover het beschikbare budget van de oproep toereikend was voor het theoretisch maximale steunbedrag van de geselecteerde projecten.

1.1.4 Overeenkomsten op basis van het principe 'contracts for difference'

De toewijzing van de middelen die toegekend worden op basis van de veiling is gebaseerd op het concept van tweezijdige 'contracts for difference' (CfD's). In dit systeem wordt de steun over meerdere jaren gegeven en gekoppeld aan de evolutie van bepaalde economische parameters.

Voor de pilootoproep waren deze economische parameters de prijzen van elektriciteit en aardgas, de netkosten, de heffingen op het elektriciteits- en gasverbruik en de kost van emissierechten. De hoogte van de steun wordt jaarlijks aangepast aan de ontwikkelingen op de energie- en emissiemarkt waardoor de regeling flexibel blijft en kan inspelen op veranderingen in marktomstandigheden. Met andere woorden: als de netto-inkomsten uit het project stijgen, neemt de steun die wordt uitgekeerd aan het project af en omgekeerd.

We spreken van 'tweezijdige' contracten omdat de geldstroom doorheen de contractperiode ook omgekeerd kan verlopen, dus ook van het bedrijf naar de overheid. Dat gebeurt als de omstandigheden zodanig gewijzigd zijn dat de investering wel voldoende rendabel is. Het terugvloeiën van geld naar de overheid bij voldoende rendabiliteit was beperkt tot de uitbetaalde of te betalen steun tijdens minder rendabele jaren van de steunperiode. Geen steun was met andere woorden de ondergrens over de steunperiode bij een voldoende rendabel project aan het einde van de periode (op eventuele verschuldigde rente na in het kader van de terugvordering van staatssteun).

De overname van een gedeelte van het risico met betrekking tot het project door de overheid leidt ertoe dat waarschijnlijk (slechts) een gedeelte van het voorziene budget effectief als steun uitbetaald wordt. Het andere gedeelte van het budget wordt voorbehouden voor het geval de kostenparameters op de meest ongunstige wijze evolueren.

1.1.5 Budget voor de oproep

Het totale theoretisch maximale steunbedrag van de geselecteerde projecten bedraagt 70 miljoen euro voor de pilootoproep. Deze maximale steun werd berekend op basis van een worst-case-scenario:

- De grens van de risicodekking (het minimale correctiebedrag: het bodembedrag van toepassing voor het project);
- het maximaal steunbaar aantal draaiuren (vollast) voor het project;
- het nominale vermogen en de COP (coëfficiënt of performance) bij aanvraag;
- de vastgelegde emissiefactoren voor gas en elektriciteit en het verbrandingsrendement voor aardgas welke voor alle projecten werd vastgelegd voor de gehele steunperiode.

Alleen indien de karakteristieke parameters voor de overeenkomsten de minst gunstige waarde zouden aannemen voor de volledige steunperiode, zal het toegewezen budget volledig als steun uitbetaald worden.

1.2 Totstandkoming van de pilootoproep

Op 25 maart 2022 werd in het decreet wetenschap en innovatie een beleidskader voor een industrieel klimaattransitieprogramma toegevoegd, met als werktitel 'Klimaat sprong'. De Vlaamse regering keurde op 16 juni 2023 de eerste programmanota van de Klimaat sprong definitief goed. Daarin werden verschillende werkgroepen aan de slag gezet, waaronder een werkgroep 'transitie' die voorstellen moest formuleren voor een transitie-instrument om een industriële transitie naar low-carbon-processen in gang te zetten die de Europese klimaatdoelstellingen kan beantwoorden.

Nadat de werkgroep de bestaande formules van o.a. Nederland ([SDE++](#)), Duitsland ([Klimaschutzverträge](#)) bekeek, werkte ze de contouren van een mogelijk Vlaams instrument uit. Ze rapporteerde op 28 juni en 20 september 2023 aan het Permanent Overlegorgaan. De werkgroep gaf vervolgens prioriteit aan de uitwerking van de pilootoproep.

De Vlaamse regering keurde op 16 juni 2023 de eerste programmanota van Klimaatsprong definitief goed. Deze programmanota vermeldt de opdracht een transitie instrument uit te werken.

Op 22 maart 2024, bij beslissing VR 2024 2203 DOC.0368/1BIS, besliste de Vlaamse Regering tot machtiging aan VLAIO voor het uitwerken van de pilootoproep van het transitie-instrument met een budget van 70 miljoen euro.

Op 31 mei 2024, bij beslissing VR 2024 3105 DOC.0831/1, besliste de Vlaamse Regering haar goedkeuring te geven aan het ontwerp van subsidieoproep voor de bedoelde pilootoproep. VLAIO werd gelast tot de verdere uitwerking en lancering van de subsidieoproep volgens de vastgelegde modaliteiten, zoals beschreven in de bijlagen.

De modaliteiten werden verder besproken binnen de werkgroep 'Transitie' van het Industrieel Klimaattransitieprogramma. De finale versie van het ['Toelichtingsdocument Transitiecontract Klimaatsprong'](#) werd op 17 januari 2025 aan de Vlaamse Regering meegedeeld bij VR 2025 1701 MED.0011 en op 3 februari 2025 op de website van VLAIO gepubliceerd waarmee de oproep officieel werd open gesteld.

1.3 Europese staatssteunregels

De steun werd toegekend onder de voorwaarden bepaald in de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV) en meer specifiek op basis van **artikel 36.10**: *'het steunbedrag niet hoger dan het verschil tussen de **investeringskosten** die rechtstreeks verband houden met het behalen van een hoger niveau van milieubescherming en de **exploitatiewinst** van de investering. De exploitatiewinst wordt op basis van redelijke projecties vooraf in mindering gebracht op de in aanmerking komende kosten en wordt achteraf geverifieerd door middel van een **terugvorderingsmechanisme**'.*

Dit artikel maakt het mogelijk om ook een exploitatieverlies (OPEX) gedurende een bepaalde periode te steunen, maar vereist wel een controle van de **funding gap** achteraf door middel van een terugvorderingsmechanisme (clawback).

2 Verloop van de pilootoproep

2.1 Bekendmaking van de pilootoproep

De principes van de pilootoproep werden in maart 2024 bekend gemaakt opdat de bedrijven zich tijdig zou kunnen voorbereiden. Dit gebeurde via een aantal persberichten. Vanaf de zomer van 2024 werd de communicatie ook gevoerd via sectororganisaties en via rechtstreekse benadering van de bedrijven die tot de doelgroep van de oproep behoren. Bedrijven konden sinds juli 2024 bij VLAIO terecht voor een voorbespreking van hun projectvoorstellen. De finale versie van het 'Toelichtingsdocument Transitiecontract Klimaatsprong' werd op 3 februari 2025 [op de website van VLAIO gepubliceerd](#) waarmee de oproep officieel werd open gesteld.

2.2 Voorinschrijvingen projectvoorstellen

Vanuit de doelgroep van ongeveer 150 bedrijven werden 34 projectvoorstellen ingediend voor een ontvankelijkheidsanalyse in de voorinschrijvingsprocedure. De indieningsperiode voor de voorinschrijvingen liep van 4 juli 2024 t.e.m. 30 april 2025.

2.3 Finale aanvragen

Voor 15 projectvoorstellen werd een finale aanvraag en bod uitgebracht. De biedperiode liep tot 30 mei 2025. Biedingen konden worden ingediend zodra de voorinschrijving door VLAIO ontvankelijk werd verklaard.

Alle 15 finale projectvoorstellen werden door VLAIO gecontroleerd op hun ontvankelijkheid, waaronder het criterium 'onderneming in moeilijkheden'. Alle voorstellen werden ontvankelijk verklaard.

Eén aanvrager heeft zich na het indienen van het bod nog teruggetrokken en werd niet mee opgenomen in de finale rangschikking.

2.4 Gesteunde projecten

De steun werd toegekend aan de projecten met het laagste aanvraagbedrag voor zover het beschikbare budget van de oproep toereikend was voor de maximale steun voor de geselecteerde projecten.

Deze maximale steun werd berekend op basis van een worst-case-scenario. De maximale toegekende steun per groep van verbonden ondernemingen bedroeg 2 miljoen euro per jaar. Aanvragers mochten meerdere projecten indienen. De totale toegekende steun per groep van verbonden ondernemingen was beperkt tot 20 miljoen euro voor de pilootoproep.

Gelet op de rangschikking van de projectvoorstellen werd aan de volgende projecten steun verleend bij beslissing van de Vlaamse Regering van 17 oktober 2025.

Dossierrnr.	Onderneming	Ondernemingsnummer		Maximale steun
TRACKS.2024.0005	CP-Chem	0418.159.080	e-boiler	€ 3.739.798,00
TRACKS.2024.0013	Tiense suiker	0436.410.522	MVR	€ 20.000.000,00
TRACKS.2024.0016	Kaneka Belgium	0407.633.194	e-boiler	€ 1.875.712,59
TRACKS.2024.0017	Inbev Belgium	0433.666.709	e-boiler	€ 2.814.140,90
TRACKS.2025.0001	FrieslandCampina	0402.814.175	e-boiler	€ 1.546.680,32
TRACKS.2025.0009	Ineos	0454.443.614	e-boiler	€ 11.244.920,10
TRACKS.2025.0011	TotalEnergies Refinery	0404.586.901	e-boiler	€ 20.000.000,00
TRACKS.2025.0013	Pfizer	0400.778.165	MVR	€ 4.518.448,84
TRACKS.2025.0014	Pfizer	0400.778.165	WP	€ 4.260.299,25
Totaal				€ 70.000.000,00

Tabel 1: Overzicht van de gesteunde projecten uit de pilootoproep

De steun voor elk project werd toegekend bij een individueel besluit van de Vlaamse Regering. De specifieke uitvoeringsmodaliteiten worden daarnaast, zodra de aanvrager aan een aantal opstartvoorwaarden heeft voldaan zoals voorzien in dit besluit, vastgelegd in een subsidieovereenkomst die wordt ondertekend door VLAIO en de onderneming.

3 Evaluatie - Aanpak

Er werd **een vragenlijst** opgesteld die verstuurd werd naar bedrijven die deelnamen aan de pilootoproep (via een vooraanmelding en/of een bod), bedrijven die behoorden tot de initiële doelgroep maar niet deelnamen en naar een aantal bedrijven die niet tot de doelgroep behoorden (met een CO₂-uitstoot van 6.000 tot 10.000 ton). Daarnaast werd de vragenlijst ook verstuurd naar de relevante sectorfederaties en clusters Essencia, Steelbel, VOKA, Flux50 en netbeheerders Elia en Fluvius. De vragenlijst kon schriftelijk worden ingevuld of er kon een mondeling gesprek met VLAIO worden aangevraagd. Tijdens de evaluatie is de vragenlijst een 2^e keer verstuurd ter herinnering.

In totaal werd aan een **280-tal bedrijven** de kans gegeven om hun feedback te geven.

De vragenlijst was opgebouwd uit **2 delen**. Het eerste deel behandelde **algemene vragen**, zoals:

- Was het bedrijf op de hoogte van de pilootoproep en wat waren redenen om niet deel te nemen?
- In welke mate was het bedrijf vertrouwd met het nieuwe steunmechanisme, nl. een (tweezijdig) contract-for-difference? Wat worden als de voornaamste voor- en nadelen van het mechanisme beschouwd?
- Hoe werden de voorwaarden van de pilootoproep ervaren en hoe keek men naar de keuze van de steunbare technologieën?
- Heeft het bedrijf nog plannen voor verdere elektrificatie en/of decarbonisatie en hoe schat men de nood aan ondersteuning hiervoor in?

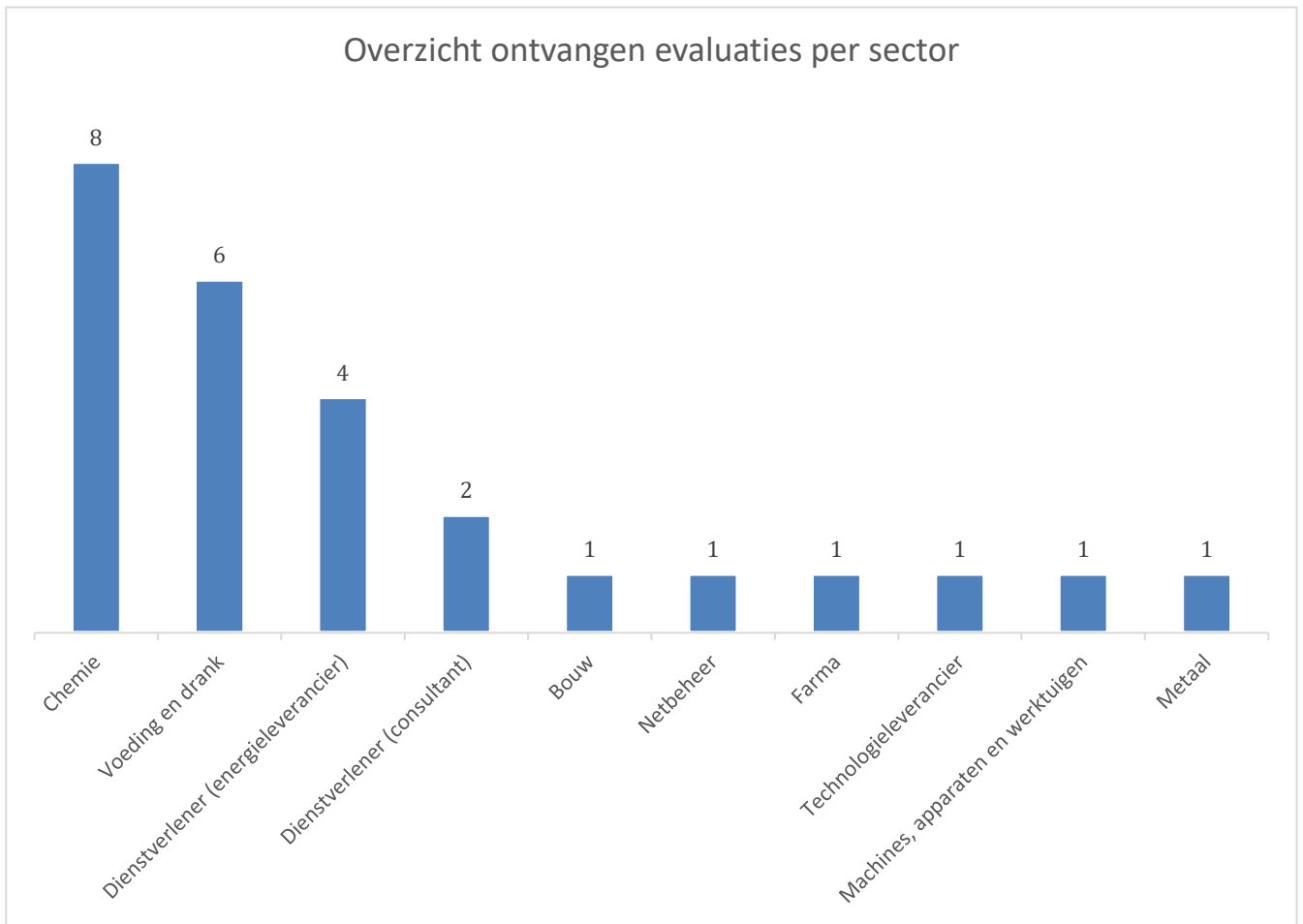
In een tweede deel van de vragenlijst konden de bedrijven optioneel feedback geven omtrent de **gedetailleerde implementatiekeuzes** van de pilootoproep.

- Voorwaarden (op ondernemingsniveau en technische voorwaarden)
- Steunmechanisme en terugvorderingsmechanisme
- Aanvraagprocedure
- Rechten en plichten na steuntoekenning
- Communicatie en ondersteuning

In totaal ontving VLAIO 26 antwoordformulieren, verspreid over de verschillende groepen die werden aangeschreven. De voornaamste sectoren die deelnamen aan de evaluatie kwamen uit de chemie (en farma), de voedingssector en de energiesector, die als dienstverlener voor warmteproductie konden optreden.

Daarnaast werd ook relevante feedback gecapteerd uit een 50-tal voorbesprekingen of andere gesprekken tijdens de pilootoproep.

Het overgrote gedeelte van de feedback was afkomstig van de initiële doelgroep van de pilootoproep, waardoor het bereik binnen deze groep relatief goed is. Uit de uitgebreide doelgroep (6.000 tot 10.000 ton) werden weinig reacties gecapteerd, hetgeen waarschijnlijk te verklaren is doordat deze groep nog ieder eerder werd opgenomen in communicatie m.b.t. de pilootoproep.

Figuur 1: verdeling van de antwoordformulieren op basis van de sector tot dewelke het bedrijf behoort

4 Bevindingen nieuw soort steunmechanisme (CfD)

Bovenop de doelstelling van de oproep om CO₂-uitstoot in Vlaanderen te verminderen door investeringen in bepaalde types grootschalige elektrische boilers en warmtepompen te ondersteunen, was de pilootoproep ook een test en manier voor VLAIO om ervaring op te doen op een aantal punten die afwijken van de klassieke subsidieverstrekking.

De steuntoekenning via veiling is vlot verlopen in de pilootoproep. De uitwerking van de oproep en voorwaarden vraagt meer tijd en aandacht bij steuntoekenning via veiling, voorbeelden van oproepen in andere landen zijn daarbij zeer nuttig. Het totale aangevraagde steunbudget heeft het budget van de pilootoproep met 65% overschreden. Dat toont dat ondanks dat het een nieuw steunmechanisme was, met beperkte voorbereidingstijd voor de indieners en een zekere complexiteit er toch interesse en bereidheid is om op deze manier steun aan te vragen.

Het is te vroeg om de effectiviteit van de steun, uitbetaling gedurende meerdere jaren en effectiviteit van de risicodekking te beoordelen, de projecten moeten nog gerealiseerd worden en steunbetalingen moeten nog plaatsvinden.

5 Algemene opmerkingen oproep

In dit hoofdstuk worden de gecapteerde feedback met betrekking tot de algemene opmerkingen op de oproep besproken. Per aspect wordt telkens een samenvatting gegeven van de reacties van bedrijven en sectororganisaties, gevold door een reactie van VLAIO hierop.

Disclaimer: Scope en representativiteit evaluatie

De evaluatie heeft betrekking op de pilootoproep. De feedback en suggesties voor aanpak en implementatiekeuze moeten in die zin gelezen worden als relevant voor gelijkaardige oproepen qua thema, doelgroep, doelstelling en grootte.

De evaluatie is bovendien louter kwalitatief. Alle opmerkingen zijn welkom en worden als argument overgenomen en in overweging genomen. De doelgroep is bovendien op veel vlakken divers, feedback en conclusies moeten in die zin gelezen worden als relevant voor diegene(n) die ze heeft aangehaald, maar niet noodzakelijk als representatief voor de volledige doelgroep.

5.1 Contracts-for-difference versus andere steunmechanismen

SAMENVATTING VAN DE REACTIES

- **CfD versus reguliere CAPEX-steun**

Traditionele steunmechanismen zijn eenvoudiger en soms makkelijker binnen het bedrijf te verdedigen. Anderzijds bieden ze beperkte plafonds, wat onvoldoende is voor grote industriële elektrificatie-projecten. De CfD-transitiecontracten bieden perspectief op **hogere steun** en bieden bovendien bescherming tegen **prijsfluctuaties** (energie, ETS, netkosten). Dit werkt als een soort verzekering.

Sommige respondenten geven aan dat steuntoekenning via een competitieve biedprocedure als **efficiënt en eerlijk** wordt ervaren omdat ze zorgen voor doelgerichte inzet van middelen en vermijden over- en ondersubsidiëring.

Anderzijds brengt een 2-zijdig CfD-mechanisme onzekerheid mee over het uiteindelijke steunbedrag. De rapportering en berekeningsformules bij een CfD worden als **complex** ervaren en het is een mechanisme dat moeilijk uit te leggen is aan interne stakeholders. De handleiding van 65 pagina's werd als afschrikkend ervaren. Er wordt door sommige respondenten aangegeven dat de complexiteit deelname ontmoedigt.

- **CfD versus alternatieve vormen van output/emissiereductie gebaseerde steun**

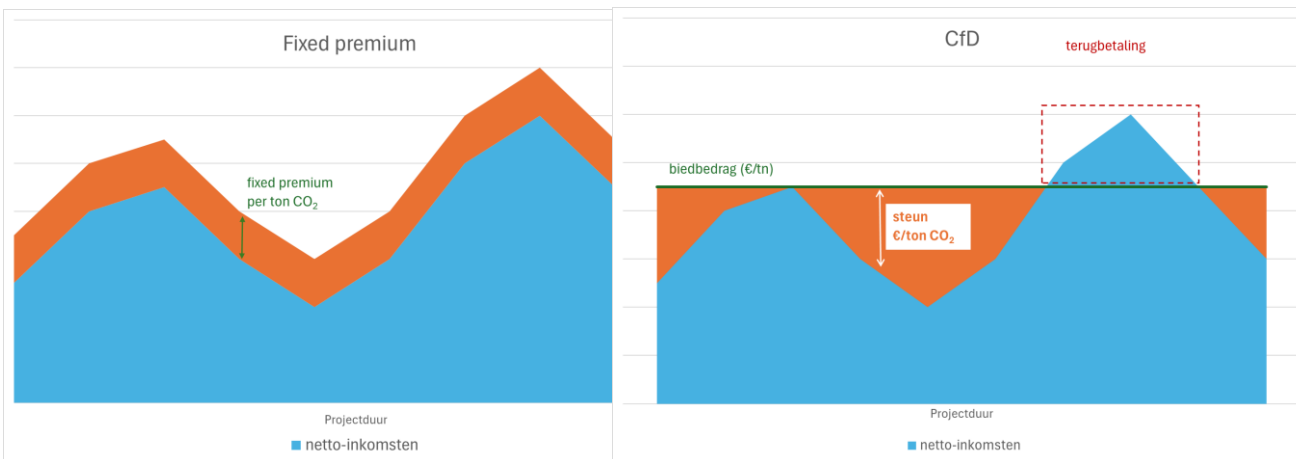
De steun via een CfD omvat dan wel operationele steun, wat onzekerheden op de energiemarkt deels wegneemt. De **onzekerheid over het uiteindelijke steunbedrag** wordt echter door een aantal bedrijven als een belangrijk nadeel aangehaald. Sommige respondenten geven daarom de voorkeur aan een fixed premium-systeem (zie uitleg kader), zoals toegepast in de EU Innovation Fund Heat Auction. Een fixed-premium zou meer zekerheid over het steunbedrag bieden en is eenvoudiger.

Toelichting Fixed premium principe

Bij een fixed premium maakt het bedrijf zelf een inschatting van de gemiddelde netto-inkomsten en hoeveel het bedrijf nog nodig heeft om het project voldoende rendabel te maken. De steuntoekenning verloopt nog steeds via een veiling met een ranking op basis van het laagste bod (per MWh of per ton CO₂).

Deze premie per eenheid ligt vast voor de volledige looptijd van de steun, ongeacht hoe die marktprijs evolueert. Er is dus in principe geen terugbetaling tijdens de looptijd van de steun.

Het verschil in steunmechanisme tussen een fixed premium en een CfD is schematisch weergegeven in **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** – de steun in €/ton CO₂ is telkens in het oranje aangeduid. De belangrijkste kenmerken en verschillen van de twee mechanismen zijn opgelijst in **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** Het uiteindelijke steunbedrag is in beide gevallen het product van het geboden bedrag (in €/ton CO₂) en de uiteindelijke vermeden (jaarlijkse) CO₂-uitstoot.

Figuur 2: Schematische vergelijking van een biedprocedure met fixed premium (links) en een CfD (rechts)

De complexiteit van de fixed premium veiling is significant lager, voor zowel de bedrijven als voor de overheid.

- Bedrijven schatten zelf volledig de kost van hun installatie en de operationele kosten in. Er zijn geen vooropgestelde, technologie-afhankelijke maximumbedragen.
- Ook het uiteindelijke steunbedrag dat door de overheid zal worden uitbetaald is voorspelbaarder, aangezien het niet meer afhankelijk is van de evolutie van marktprijzen, enkel nog van de effectief geproduceerde warmte.
- De inschatting van toekomstige operationele kosten en het risico dat die kosten ongunstig evolueren liggen wel terug bij de onderneming in tegenstelling tot steun via een CfD.

Het risico op overcompensatie wordt deels opgevangen door het veilingmechanisme, aangezien de ranking van steuntoekenning gebeurt op basis van de laagste prijs (per ton CO₂). Het kan eventueel ook bijkomend opgevangen worden door te werken met een terugvorderingsmechanisme achteraf.

	Fixed-premium veiling	Contract for difference (CfD)
Steun	Vast bedrag per ton CO ₂	Variabel (afhankelijk van marktprijs)
Complexiteit	Middelmatig	Hoog

Terugbetaling bij hoge marktprijs (gas/CO ₂)	Nee	Ja
Prijszekerheid producent	Middelmatig	Hoog
Overheidsrisico	Meer voorspelbaar	Hogere schommelingen

Tabel 2: Vergelijking van de belangrijkste kenmerken tussen een fixed premium veiling en een CfD

De Europese warmteveiling ‘Heat Auction’ van DG Clima, opengesteld in het najaar van 2025 om de decarbonisatie van industriële proceswarmte te versnellen in het kader van de Clean Industrial Deal, verloopt via dit fixed premium principe.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

- **Biedprocedures versus reguliere CAPEX-steun**

Biedprocedures per eenheid van resultaat (bv. hoeveelheid opgewekte warmte of vermeden CO₂-emissies) zorgen voor doelgerichte inzet van middelen en vermijden over- en onder subsidiëring door kandidaten in competitie met elkaar te laten bieden.

Het zijn de projecten die het minste overheidssteun nodig hebben welke de biedprocedure winnen. Per euro overheidssteun, resulteert dit in de hoogste vermindering van de emissies indien men er van uitgaat dat de gesteunde projecten niet zonder steun zouden doorgaan.

In een dergelijke procedure dient de overheid er aldus over te waken dat de steun effectief een stimulerend effect heeft. Verplichte projecten (o.a. investeringen met een IRR >13%) en projecten die reeds opgestart zijn moeten geweerd worden uit de bieding.

- **CfD versus fixed premium biedprocedures**

De CfD formule biedt meer zekerheid m.b.t. de uiteindelijke rendabiliteit van de investering doordat het jaarlijks steunbedrag evolueert in functie van de parameters welke de operationele kosten en baten bepalen (kost van gas en elektriciteit, kosten van emissierechten, taksen, nettarieven, ...). Dit voordeel werd door een aantal **grotere bedrijven** expliciet vermeld.

De nadelen van de CfD-formule zijn de onzekerheid over het finale steunbedrag en de complexiteit van de berekening van dit bedrag. Complexiteit is deels inherent aan het soort steunmechanisme, maar ligt ook deels aan de specifieke uitwerking en kan op die manier ook deels verminderd worden door de uitwerking eenvoudiger te maken. De risicodekking maakt het steunbedrag natuurlijk wel automatisch onbekend, hoe meer parameters er variëren hoe hoger de complexiteit. Output gebaseerde steun volgens het principe van fixed premium kan zoals aangegeven wordt door een aantal respondenten overwogen worden voor toekomstige oproepen. Dit moet afgewogen worden in functie van de doelstelling van de oproep en het belang van bv. risicodekking.

5.2 Technologieën

Zijn er technologieën die niet thuishoren in deze oproep? En anderzijds, zijn er technologieën die ontbraken in de pilootoproep?

SAMENVATTING VAN DE OPMERKINGEN

- **Algemene feedback**

Wat de technologieën betreft, was er begrip dat deze voor een pilootoproep beperkt werden. Voor een toekomstige oproep wordt er gevraagd om hetzij **technologieneutraal** te werken binnen de categorie van proceswarmte, hetzij om ook bepaalde andere technologieën toe te laten, inclusief innovatieve en strategische technologieën.

- **Geothermie**

Eén projectvoorstel betrof de toepassing van geothermische warmte. De warmte zou hier worden aangeleverd door een geothermiecentrale, uitgebaat door een externe partij. Hierbij dient de onderneming een vergoeding te betalen voor de geleverde warmte.

De aanvrager zag finaal af van het indienen van een concreet bod en gaf volgende redenen mee: de CfD-formule zoals voorzien in de oproep hield geen rekening met de kost voor het aankopen van warmte en ging standaard uit van het gebruik van (gratis) restwarmte. Doordat de pilootoproep vooral gericht was op restwarmte in stoomnetwerken, zal de oproep vooral als resultaat hebben dat een aantal van deze netwerken efficiënter worden, maar nog steeds gevoed blijven door fossiele installaties.

- **Andere specifieke technologieën die werden voorgesteld:**

- Thermische opslag en buffers: buffervaten, thermische opslag (gesmolten zout, slakkorrels) en warmtebuffers voor flexibiliteit en netcongestie-oplossingen
- Carbon Capture & Usage (CCS/CCU)
- Directe elektrificatie van procesreactoren via warmte-elementen en elektrische ovens
- Productie en gebruik van waterstof als relevante technologie voor decarbonisatie
- Chemische warmtepompen: hoge COP (15–45) maar hoge investeringskost
- Vraagflexibiliteit
- Ruimer gebruik van restwarmte, ook voor koeling van b.v. procesruimtes en/of klimatisatie van gebouwen (als secundaire toepassing)
- Geothermie als warmtebron/geothermische warmtepompen
- Biomassa

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

- **Rendabiliteit van de gekozen technologieën**

Het gebruik van CfD's vereist dat de overheid de factoren welke de rendabiliteit bepalen van de gesteunde technologieën terdege opvolgt. In het Nederlandse SDE++ systeem wordt dit gedaan door jaarlijkse evaluaties van de technologieën op de lijst, hun investeringskosten, hun businesscase en alle factoren welke hun rendabiliteit bepalen. Dit vergt ook administratief voor de overheid een hogere capaciteit voor de uitwerking en opvolging van de oproep.

Al deze factoren kunnen zeer snel evolueren door wijzigingen in regelgeving, markt vraag, technologische ontwikkelingen, geopolitiek, ... Nog tijdens de uitwerking van de pilootoproep werden onder meer de volgende evoluties duidelijk:

- Elia kondigde een belangrijke stijging aan van de nettarieven. Op vraag van de werkgroep werden hierdoor de nettarieven tevens opgenomen als parameter in de CfD-formule.
- Het werd duidelijk dat flexibiliteit met hieraan besparingen en/of inkomsten gelinkt aan de intraday markten of reservemarkten van Elia een belangrijke factor werd in de businesscase

van e-boilers. Vooral de grote installaties, verbonden aan het transmissienet zouden hier op kunnen inspelen. Deze factor kon niet meer worden opgenomen in de CfD-formule omdat het nog niet duidelijk was welke factoren hier in meespeelden. In de pilootoproep zal oversubsidiëring van e-boilers vermeden worden door het terugvorderings-mechanisme. Het is niet uitgesloten dat deze technologie binnen enkele jaren rendabel blijkt te zijn. Deze rendabiliteit zou ook weer kunnen dalen door een overaanbod van flexibiliteit opgewekt door batterijen, e-boilers en industriële flexibiliteit.

- **Restwarmte versus geothermie**

De focus van de oproep was op de benutting van restwarmte in de industrie, maar het gebruik van omgevingswarmte (bodem of lucht) werd expliciet toegelaten. De kost van de omgevingswarmte (of vergoeding voor de restwarmte aangeleverd door een naburig bedrijf) maakte inderdaad geen onderdeel uit van de CfD-formule. Wel zou deze kost in rekening gebracht worden bij het terugvorderingsmechanisme.

De oproep ging er impliciet van uit dat de gebruikte rest- of omgevingswarmte geen grote waarde had. In bijna alle projecten was dit het geval. In het geval van geothermisch projecten moet er evenwel een vergoeding betaald worden aan externe partijen of heeft de aanvrager zelf belangrijke CAPEX- en OPEX-kosten voor de opwekking van geothermisch warmte. Deze vorm van warmte is daarom bijna steeds duurder dan de recuperatie van zuivere restwarmte. In een open oproep waarbij de steun zuiver wordt toegekend aan projecten welke het minst steun vragen per ton vermeden emissies, zullen geothermieprojecten dan ook niet kunnen concurreren. De aanvrager stelt ook correct dat de pilootoproep vooral als resultaat heeft dat stoomnetwerken efficiënter worden. De oproep riskeert zo een aantal fossiele installaties te bestendigen doordat deze goedkoper in uitbating worden dan installaties welke volledig elektrisch of op basis van hernieuwbare energie werken.

- **Technologieneutrale oproep**

Door enkele partijen werd voorgesteld om de volgende oproep technologieneutraal te organiseren. Hierbij worden alle technologieën toegelaten welke leiden tot een reducties van CO₂-emissies. Het voordeel van deze wijze van werken is dat er geen risico is dat de efficiëntste technologie wordt uitgesloten. De efficiëntie van de subsidie is maximaal doordat het project wordt gesteund welk voor het minste steun de grootste reductie in emissies kan realiseren.

Het nadeel van deze werkwijze is dat de bepaling van de wijze waarop de emissiereductie berekend wordt, op voorhand slechts zeer generiek kan gebeuren. Een vaste technologielijst maakt het mogelijk dat per technologie een specifieke rekenwijze kan bepaald worden in functie van het proces (bv. op basis van de COP in geval van een warmtepomp). Indien een vervolgooproep technologieneutraal zou worden georganiseerd, wordt er best gewerkt met een extra indieningsstap, waarin de indiener zijn project voorstelt en VLAIO bepaalt op welke wijze voor deze technologie de CO₂-reductie en de factoren van de CfD-formule berekend dienen te worden. Pas als deze factoren duidelijk zijn, dient de aanvrager zijn finaal bod in voor het veiling proces.

Een technologie neutrale oproep zal daardoor meer tijd vragen van aanvrager en overheid, maar laat meer projecten toe tot de veiling waardoor het subsidierement hoger kan liggen. Een combinatie van technologieën waarvan vooraf de rekenregels zijn vastgelegd en de mogelijkheid om additionele technologieën in te dienen is ook mogelijk. De meeste projecten zullen waarschijnlijk nog steeds betrekking hebben op een beperkte lijst van courante technologieën (warmtepompen, e-boiler, MVR, warmteopslag, ...).

- **Specifieke technologieën die werden voorgesteld**

Heel wat verschillende technologieën kwamen ter sprake in de feedbackgesprekken, vaak naar aanleiding van concrete toepassingsmogelijkheden in de betrokken bedrijven. We beperken de evaluatie' tot de technologieën die kunnen bijdragen aan de decarbonisatie van de industrie door middel van elektrificatie van proceswarmte. CCS/CCU en RFNBO's zijn buiten de scope van deze evaluatie.

- **Thermische opslag en buffers en vraagflexibiliteit:** buffervaten, thermische opslag (gesmolten zout, slakkorrels) en warmtebuffers voor flexibiliteit en netcongestie-oplossingen
  - De mogelijkheid werd door heel wat bedrijven geopperd. De technologie kan bijdragen aan de energie-efficiëntie door het tijdelijk bufferen van warmteoverschotten (bv. bij batch processen) of het inspelen op prijsschommelingen op de elektriciteitsmarkt (incl. onbalansmarkten).
- **Directe elektrificatie van procesreactoren** via warmte-elementen en elektrische ovens
  - Directe elektrificatie van de warmteopwekking door weerstandsverwarming, microgolfverwarming, ... kan in diverse productieprocessen (chemische reactoren, extrusieprocessen, ...) leiden tot een aanzienlijke energiebesparing door het gericht en lokaal opwekken van de warmte.
- **Chemische warmtepompen:** hoge COP (15–45) maar hoge investeringskost
  - Chemische warmtepompen waren uitgesloten van de pilootoproep om de lijst van technologieën beperkt te houden. Er zijn weinig redenen om de technologie te weren bij een vervolgooproep. De technologie is wel minder breed toegepast binnen de industrie, mogelijk omwille van de hoge CAPEX-kosten die niet steeds volgende gecompenseerd worden door een hogere COP.
- **Ruimer gebruik van restwarmte**
  - De inzet van warmtepompen in het kader van de pilootoproep was beperkt tot 'restwarmte'. De definitie hiervan wordt best verruimd zodat de toepassingen zoals het gelijktijdig opwekken van warmte en koude in een warmtepomp ook steunbaar zijn.
- **Luchtverwarming**
  - Luchtverwarming werd uitgesloten omdat de toepassing hiervan in vele gevallen rendabel is zonder steun of louter dient voor gebouwverwarming. In tal van droogprocessen wordt luchtverwarming echter toegepast, waarbij restwarmte vaak kan worden ingezet.
- **Geothermie**
  - Geothermie wordt in een vervolgooproep best expliciet toegelaten, waarbij ook duidelijk gedefinieerd wordt welk kosten in aanmerking komen in het geval de geothermische centrale door een 3de partij wordt uitgebaat.

5.3 Redenen om niet deel te nemen

SAMENVATTING VAN DE REACTIES

- **Niet ontvankelijk:**

Een aantal projecten bleek niet ontvankelijk. De voornaamste oorzaken waren:

- De investering was reeds gestart (2 projecten)
- De directe emissies van de site waren lager dan 10.000 ton CO₂/jaar in emissiejaar 2022 (3 dossiers)
- De aanvrager was een overheid of een onderneming waarin de overheid een bepalende rol speelt (2 projecten)
- De IRR (internal rate of return) van het project was te hoog (1 project)

- **Complexiteit van het steunmechanisme/voorwaarden**

Het mechanisme werd als te complex ervaren, vooral het **clawback-mechanisme** en de berekening van en onzekerheid over het uiteindelijke steunbedrag. Dit maakt het ook moeilijker uit te leggen of te verdedigen naar het (groeps)management toe.

Sommige bedrijven voelen zich in het **nadeel tegenover grotere spelers** of bedrijven met meer ervaring in subsidiedossiers. Vooral kleinere bedrijven hadden de indruk dat de oproep vooral naar grotere bedrijven gericht was en achtten de kans sowieso klein was om de subsidie binnen te halen. Hierdoor werd de oproep niet in detail bekeken omwille van de complexiteit.

Bij meerdere betrokken partijen in een project (3^e partij financiering) was het voor de aanvrager niet altijd duidelijk wie de subsidie moest aanvragen en ontvangen, en hoe CAPEX/OPEX verdeeld kan worden.

- **Financiële/economische drempels**

- Het **beschikbare budget is te klein**, of CAPEX is momenteel een groot probleem voor veel ondernemingen.
- **Andere prioriteiten of lopende investeringen**: bedrijven moeten keuzes maken tussen verschillende projecten en geven soms prioriteit aan andere investeringen of wachten op andere steunmechanismen (bv. GREEN, ecologiepremie).
- **Hoge investeringskost (CAPEX)**: vaak is de **initiële** investering zeer hoog, wat een drempel vormt.
- **Onvoldoende rendabiliteit/lage IRR**: Veel bedrijven geven aan dat de interne rendementsvereisten (IRR) vaak hoger liggen dan wat met de subsidieprojecten haalbaar is (soms >13%).
- **Administratieve last en complexiteit vs. slaagkans** : bedrijven vrezen veel tijd te investeren in het dossier zonder garantie op effectieve steun of voldoende steunbedrag.
- **Beperking op vollasturen**: sommige bedrijven geven aan dat de beperking op het aantal vollasturen de businesscase negatief beïnvloedt.

- **Onzekerheid over toekomstige energieprijzen**: moeilijkheid om een sluitende businesscase te maken door onzekerheid over de evolutie van elektriciteits- en gasprijzen.

- **Timing**

De **oproep kwam te vroeg** voor een aantal aanvragers: installaties zouden niet op tijd klaar zijn, er was nog te weinig zicht op investerings- of operationele kosten. Voor andere bedrijven kwam de **oproep dan weer te laat** doordat de investeringsbeslissing reeds was genomen.

De **maximale uitvoeringstermijn** van 3 (of maximaal 4) jaar werd door ongeveer de helft van de aanvragers uitdagend gevonden.

De uitvoeringstermijn van een nodige **verzwaring van de aansluiting** op het elektriciteitsnet werd het vaakst genoemd. De netstudie zelf neemt soms al veel tijd in beslag. Termijnen van meer dan een jaar werden soms genoemd, maar meestal leek dit wel uitvoerbaar binnen een aantal maanden. De verzwaring zelf kan vaak pas binnen een aantal jaren worden uitgevoerd. Het bedrijf is hierbij

vaak afhankelijk van verzekeringen op een hoger niveau waarbij het bedrijf geen of nauwelijks invloed heeft op de timing ervan. In een aantal gevallen had de netbeheerder al laten weten dat de nodige verzekering niet op tijd kon voorzien worden.

Ook **lange levertermijnen** van de apparatuur maken het moeilijk om binnen de voorzien termijn van de oproep te realiseren. Veel van de installaties zijn maatwerk en niet 'off the shelf' beschikbaar.

E-boilers kunnen nog relatief eenvoudig in de stoomnetwerken geïntegreerd worden, maar mechanische damprecompressie en warmtepompen op restwarmte vereisen vaak een **drastische ingreep op het stoomnetwerk** waarvoor de productie tijdelijk stilgelegd dient te worden. Dergelijke ingrepen kunnen vaak enkel uitgevoerd worden tijdens geplande (soms enkele jaren van tevoren) onderbrekingen voor onderhoud en aanpassing van delen van de installatie.

Een beperkt aantal bedrijven gaf aan te laat op de hoogte te zijn waardoor ze onvoldoende tijd hadden om een aanvraag grondig te bekijken.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

- **Timing**

Een éénmalige oproep voor projectvoorstellen zal steeds tot gevolg hebben dat de oproep voor heel wat bedrijven te vroeg of net te laat komt. Het project moet al een voorbereidingstraject hebben doorlopen, maar anderzijds mag het nog niet gestart zijn omwille van de Europese staatssteunregels (AGVV).

Dit kan vermeden worden door:

- Een oproepsysteem gedurende een aantal jaren, waarbij de indieningsmomenten duidelijk en lang op voorhand herhaald worden.
- Een korte termijn tussen indieningsmomenten, zodat projecten nog een tweede kans kunnen wagen op steun zonder dat de projecten nodeloos worden opgehouden.
- De mogelijkheid om een vooraanmelding in te dienen zodra de indieningstermijn voor vooraanmeldingen van een vorige oproep is afgesloten. Bedrijven worden hierdoor niet geconfronteerd met periodes waarin geen vooraanmeldingen kunnen worden ingediend wanneer er dringen investeringsbeslissingen of bestellingen van onderdelen moeten worden gedaan.
- Voldoende tijd te voorzien voor de aankondiging en indieningsperiode van de oproep.

- **Uitvoeringstermijn**

Met een maximale uitvoeringstermijn en tussentijdse mijlpalen, kan als overheid vermeden worden dat budgetten geblokkeerd worden voor projecten met kleine kans op realisatie. De vrijgekomen middelen kunnen dan in een volgende oproep worden toegekend aan andere projecten. In de pilootoproep werden nog bijkomende tussentijdse milestones opgelegd opdat stilgevallen projecten sneller gedetecteerd kunnen worden.

Tijdens de voorbesprekingen werd reeds duidelijk dat de initieel voorziene termijn van 3 jaar voor heel wat bedrijven uitdagend zou zijn. Daarom werd in de finale voorwaarden van de oproep voorzien in de mogelijkheid om deze termijn met één jaar te verlengen indien de aanvrager kan aantonen dat de vertraging te wijten is aan externe oorzaken die niet aan de aanvrager kunnen worden toegerekend.

Een uitvoeringstermijn van 4 (of maximaal 5) jaar is haalbaar voor een aantal bedrijven welke nu omwille van vooral externe factoren uit de boot vielen. Mits een strikte opvolging van de deadlines voor tussentijdse milestones door VLAIO kan een algemene vertraging van de investeringstermijnen vermeden worden.

6 Specifieke opmerkingen: steuntoekenning, steunberekening en budget

In dit hoofdstuk worden de gecapteerde feedback met betrekking tot de steuntoekenning, steunberekening en budget besproken. Per aspect wordt telkens een samenvatting gegeven van de reacties van bedrijven en sectororganisaties, gevold door een reactie van VLAIO hierop.

Disclaimer: Scope en representativiteit evaluatie

De evaluatie heeft betrekking op de pilootoproep. De feedback en suggesties voor aanpak en implementatiekeuze moeten in die zin gelezen worden als relevant voor gelijkaardige oproepen qua thema, doelgroep, doelstelling en grootte.

De evaluatie is bovendien louter kwalitatief. Alle opmerkingen zijn welkom en worden als argument overgenomen en in overweging genomen. De doelgroep is bovendien op veel vlakken divers, feedback en conclusies moeten in die zin gelezen worden als relevant voor diegene(n) die ze heeft aangehaald, maar niet noodzakelijk als representatief voor de volledige doelgroep.

6.1 Bieding en rangschikking

Steun wordt toegekend aan projecten met het laagste bod in euro per ton vermeden CO₂, waarbij CO₂-besparing uniform wordt berekend op basis van emissiefactoren en rendementen van technologieën zoals e-boilers en warmtepompen.

SAMENVATTING OPMERKINGEN

- **Rangschikking**

Een aantal bedrijven suggereert de opname van kwalitatieve criteria die rekening houden met projectvolwassenheid en technologische verschillen.

Toewijzen van steun louter op basis van het laagste biedbedrag houdt het risico in dat een groot deel gaat naar optimalisatie van bestaande stoomnetwerken, waarbij de primaire bron nog steeds fossiel is, waardoor deze langer in gebruik zal blijven. Volledige decarbonisatie is vaak duurder maar maakt minder kans in dit type oproep.

- **Budgetindeling**

Er bestaat ook verdeeldheid over het al dan niet opdelen van het budget in afzonderlijke oproepen (zoals ETS versus niet-ETS) of per categorie om technologische diversiteit te waarborgen.

Een opsplitsing op basis van temperatuur (lage, midden en hogetemperatuurswarmte) wordt door een aantal respondenten gesuggereerd, omdat de verschillende technologieën fundamenteel verschillen in kostenniveau, technische haalbaarheid en impact. Een alternatieve aanpak is om jaarlijks te focussen op één technologie op basis van een bevraging.

Er is discussie of het budget voor steun aan CO₂-reducerende projecten beter opgesplitst moet worden tussen ETS- en niet-ETS-bedrijven, omdat hun kostenstructuren en ervaring met emissiehandel verschillen. Verschillende profielen kunnen niet altijd gelijk concurreren omwille van schaalvoordelen bij de grotere bedrijven, verschillende in energie- en emissiekosten en netkosten. Er is ook een groot verschil in netkosten tussen bedrijven die rechtstreeks zijn/kunnen worden aangesloten op het transportnet (Elia) t.o.v. de bedrijven welke zijn aangesloten op het distributienet (Fluvius).

Het organiseren van één enkele oproep met één budget en een gezamenlijke rangschikking voor alle technologieën zorgt ervoor dat middelen wel op de meest kostenefficiënte wijze worden ingezet. Opsplitsing van budget is pas zinvol bij een voldoende groot budget om per categorie een voldoende groot aantal projecten te kunnen steunen.

- **Timing beslissing steuntoekenning**

Steuntoekenning in mei of juni maakt het eenvoudiger voor bedrijven om hun budget vanaf het volgende jaar te plannen, omdat investeringsbeslissingen vaak jaarlijks vallen met deadlines in november en december.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

- **Rangschikking**

Voor de pilootoproep werd er voor gekozen om kwalitatieve criteria enkel te gebruiken bij de ontvankelijkheidsanalyse. Hierbij werd vooral geëvalueerd of het project voldoende voorbereid was om een indienststelling van de installatie binnen een termijn van 3 jaar mogelijk te maken. Elementen zoals een uitgevoerde haalbaarheidsstudie en zekerheid m.b.t. voldoende elektrisch vermogen waren hierbij belangrijk.

Deze criteria resulteerden in een go of no-go. De staatssteunregels laten wel toe om de rangschikking gedeeltelijk te baseren op kwalitatieve criteria, maar het risico op discussies of de perceptie van voorkeurbehandeling is in dit geval groter dan in het geval van een zuiver mathematisch criterium op basis van het gevraagde steunbedrag per vermeden ton CO₂-emissies.

- **Budgetindeling**

Zoals terecht opgemerkt werd, is opsplitsing op basis van technologische diversiteit pas zinvol bij een voldoende groot budget. Voor een pilootoproep met een totaal budget van 70M€ was dit niet zinvol.

Uit de gesteunde projecten blijkt dat er voornamelijk is gekozen voor **e-boilers**: zes tegenover drie warmtepompen of MVR-systemen. Bij de niet-gesteunde aanvragen was slechts één e-boiler aanwezig, tegenover vier warmtepompen. Hieruit volgt dat e-boilers mogelijk financieel aantrekkelijker zijn dan warmtepompen. Het primaire uitgangspunt lag echter bij het realiseren van CO₂-reductie, onafhankelijk van de toegepaste technologie. Het is wel relevant om te evalueren of het in toekomstige oproepen nog wenselijk is om e-boilers te blijven ondersteunen.

Bij het Nederlandse SDE++ wordt het budget ingedeeld in specifieke categorieën ('hekjes') zodat ook minder kostenefficiënte technieken aan bod komen. Projecten binnen eenzelfde categorie concurreren wel nog steeds op kostenefficiëntie.

Afhankelijk van het spanningsniveau waarop wordt aangesloten, liggen de **netkosten** (vermogensterm in functie van het piekvermogen) op het Fluvius-net minimaal 50% en tot meer dan 100% hoger dan op het Elia-net. De gesteunde projecten zijn bijna allen aangesloten op het Elia-net of plannen in de nabije toekomst een rechtstreekste aansluiting op dit net te krijgen. Vooral voor de

e-boilers is het verschil in netkosten belangrijk omdat deze installaties worden ingeschakeld gedurende kortere periodes. Ook het capaciteitstarief op het distributienet maakt het gebruik van e-boilers minder interessant.

Het verschil in de verwachte toekomstige kost tussen **ETS1- en ETS2-certificaten** werd in de pilootoproep opgevangen door een verschillende berekening van het correctie- en bodembedrag voor beide doelgroepen waarbij er gestreefd werd naar eenzelfde financieel rendement van de investering. Ook de limiet voor het rendement op de investering (7,53%) in het terugvorderingsmechanisme lag gelijk voor beide groepen van bedrijven. Deze werkwijze resulteerde in lagere steunbedragen voor de ETS1-bedrijven, maar eenzelfde rendement op de investering doordat de ETS1-bedrijven grotere besparingen op emissiekosten kunnen realiseren.

Vanuit beide groepen kwamen signalen dat deze werkwijze 'oneerlijk' zou zijn.

- ETS1-bedrijven wezen op de lagere steun in de vorm van hogere correctie- en bodembedragen
- ETS2-bedrijven wezen er op dat de ETS1-bedrijven niet enkel grotere besparingen realiseren op hun emissierechten, maar vaak ook een schaalvoordeel hebben waardoor investeringen vaak relatief lager zijn in verhouding tot de vermeden emissies

Een opsplitsing van het budget over verschillende oproepen zou deze perceptie van oneerlijkheid kunnen counteren. ETS2-bedrijven zijn over het algemeen ook minder voorstander van een CfD-formule voor de steun, hetgeen een bijkomend argument is om de beide doelgroepen te scheiden.

- **Timing beslissing steuntoekenning**

Investeringsbeslissingen worden inderdaad vaak tegen het einde van het jaar genomen. Voor de huidige oproep valt de beslissing tot steuntoekenning waarschijnlijk laat om nog dit jaar een investeringsbeslissing te nemen. In een vervolgooproep moet hiermee rekening gehouden worden bij het inplannen van de indieningsperiode, hetzij in de toegestane termijn voor het nemen van een final investment decision (FID).

6.2 Steunberekening, correctiebedragen, referentiekosten

De jaarlijkse steun wordt berekend op basis van de werkelijke (gemeten) productie, waarbij van het biedbedrag een correctiebedrag wordt afgetrokken. Dit correctiebedrag bestaat uit verschillende componenten zoals gaskosten, elektriciteitskosten, netkosten en emissiekosten.

Algemeen werd de berekening als complex ervaren, deels eigen aan het tweezijdige CfD-mechanisme, deels door de specifieke voorwaarden en regels van de pilootoproep. Deze maken het moeilijk om vooraf een betrouwbare inschatting te maken van het uiteindelijke steunniveau.

SAMENVATTING OPMERKINGEN

- **Gebruik van reële energiekosten in de berekening.**

De gebruikte referentiekosten werden niet altijd als realistisch beschouwd t.o.v. de werkelijke kost, o.a. door het ontbreken van capaciteitstarief en specifieke netwerksituaties. Er wordt door een aantal respondenten gesuggereerd om de reële energiekosten op basis van de elektriciteitsfacturen en specifieke netwerksituaties mee te nemen.

- **Vermindering steun bij stijgende ETS-prijs**

De huidige CfD-opzet koppelt de steunintensiteit aan de EU-ETS-prijs. Dit betekent dat bij een hoge ETS-prijs de steun daalt, terwijl de internationale kostenhandicap voor Vlaamse bedrijven net toeneemt. Door één respondent werd dit als 'unfair' beschouwd.

- **Steunplafond en banking**

Voor grote investeringen, die soms boven de 100 miljoen euro uitkomen, wordt het jaarlijkse maximum van €2 miljoen voor een aantal grote projecten als te beperkt ervaren.

- **Banking**

Eén partij stelde voor om het principe van 'banking' zoals in het Nederlandse SDE++-systeem ook in Vlaanderen toe te passen. Indien in een bepaald jaar de maximale steun niet volledig wordt toegekend, kan het 'overschot' worden overgedragen naar volgende jaren.

- **Maximum biedbedrag en bodembedrag per technologie (referentiebedrag)**

Er zijn maximum biedbedragen per technologie én afhankelijk van de vollasturen. Sommige bedrijven ervaren deze maxima als beperkend, vooral bij de categorie warmtepompen met hogere vollasturen (waar het maximale biedbedrag lager ligt), was dit het geval.

Een respondent geeft aan dat het hanteren van een bodembedrag, oftewel het minimale correctiebedrag, een begrijpelijke keuze is om maximale budgetten per project te reserveren. Het bodembedrag en de jaarlijkse aanpassing hiervan zijn echter sterk afhankelijk van veronderstellingen omtrent de ETS-prijs. Voor ETS1- en ETS2-bedrijven worden verschillende prijsverwachtingen gehanteerd, wat resulteert in aanzienlijke variatie in het bodembedrag. Indien de ETS1-prijs te hoog wordt ingeschat, kan het correctiebedrag structureel lager blijven dan het bodembedrag, waardoor het bodembedrag bepalend wordt voor de steun—gebaseerd op mogelijk onrealistische prijsaannames.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

- **Gebruik van reële energiekosten in de berekening**

Het gebruik van reële energiekosten voor de pilootoproep werd overwogen en besproken met sectororganisaties. Het nadeel verbonden aan de administratieve last ten gevolge van het opvragen en verifiëren van de energiefacturen gedurende een periode van 10 jaar, woog voor deze organisaties niet op tegen de nauwkeuriger bepaling van de besparing op de energiekosten in een aantal gevallen. In het geval van grote ondernemingen welke zelf (een gedeelte van) de energie aankopen op de groothandelsmarkt of produceren en een eigen evenwichtsverantwoordelijke hebben, zou deze bepaling ook zeer complex kunnen worden.

- **Vermindering steun bij stijgende ETS-prijs**

De proefoproep werd gelanceerd op basis van artikel 36.10 van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening. Hierbij is een terugvorderingsmechanisme verplicht dat rekening houdt met reële besparingen en inkomsten ten gevolge van het project. Ook de vermeden emissiekosten vallen hier onder. Tijdens jaren met hoge CO₂-prijzen, worden deze hierdoor vertaald in grote theoretische besparingen, op het moment dat het bedrijf gebukt gaat onder hoge extra heffingen als gevolg van de resterende emissies.

- **Steunplafond**

Voor een beperkt aantal projecten bleek al tijdens de voorbesprekingen dat het steunplafond van 20 M€ onvoldoende zou zijn om het project rendabel te maken. Voor een aantal andere projecten werd voor slechts een gedeelte van het potentiële project een aanvraag ingediend. Onder de gesteunde projecten waren er twee projecten waarbij het theoretisch maximaal steunplafond van 20 M€ werd bereikt. Het is echter goed mogelijk dat deze beperking voor slechts enkele of geen steunjaren een impact heeft.

In vervolgooproepen dient overwogen te worden om het maximaal steunbedrag te verhogen richting 30 M€ (het maximum onder AGVV) om ook grotere projecten steun te kunnen bieden.

- **Banking**

Voor de pilootoproep werd er voor gekozen om banking niet toe te passen.

- **Maximum biedbedrag en bodembedrag per technologie (referentiebedrag)**

De maximale biedprijs per technologie bij de pilootoproep is vastgesteld overeenkomstig het Nederlandse SDE++-systeem. In dit systeem is het steunmechanisme terugkerend, waarbij de maximale biedbedragen jaarlijks worden geëvalueerd en aangepast op basis van advies van het Nederlandse planbureau. Bij voldoende competitie en een aanzienlijk aantal indieners kan een maximum per technologie als overbodig worden beschouwd.

Uit voorbesprekingen bleek bovendien dat het referentiebedrag voor warmtepompprojecten met 8.000 vollasturen te laag was voor heel wat projecten. Het referentiebedrag was, net als in het Nederlandse SDE++, onafhankelijk van de COP. Heel wat projecten die ter sprake kwamen in de voorbesprekingen hadden betrekking op warmtepompsystemen met een relatief lage COP, waarvoor het berekende referentiebedrag eerder laag was. Voor e-boilers was het referentiebedrag voldoende ruim ingeschat.

Bij een vervolgooproep kan overwogen worden alleen een algemeen maximum te gebruiken in plaats van per technologie afzonderlijke maxima. Het vaststellen van specifieke referentiebedragen kan ertoe leiden dat sommige projecten onbedoeld buiten de oproep vallen. Het algemene maximumbedrag zet dan de maximumkost tot waar de overheid wil steunen voor alle technologieën hetzelfde.

6.3 Duur steunperiode

SAMENVATTING VAN DE OPMERKINGEN

- **Voordelen**

De periode van 10 jaar werd door sommige bedrijven expliciet als een voordeel gezien (omwille van de langere terugverdientijd en zekerheid over langere termijn). De technische levensduur van deze installaties wordt door een aantal bedrijven ingeschat op 10 à 15 jaar, maar de economische levensduur kan korter zijn door technologische evoluties of evoluties van de vraag naar de betrokken producten.

- **Nadelen**

Door andere bedrijven wordt een engagement van 10 jaar als te lang en te risicovol beschouwd in een snel evoluerende markt. De lange looptijd zorgt ook voor juridische en financiële onzekerheid

op lange termijn. Een concentratie van de steun in de eerste 5 projectjaren zou volgens sommige bedrijven het vertrouwen in de businesscase aanzienlijk verbeteren.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

- **Duur steunperiode**

Een langere steunperiode zal interessant zijn voor installaties met een langere economische levensduur en/of waar OPEX-kosten zeer onduidelijk of omvangrijk zijn. Voor de installaties waarop de huidige pilootoproep mikte lijkt dat minder het geval te zijn:

- Warmtepompen hebben een relatief hoge kapitaalkost
- De businesscase m.b.t. e-boilers steunt sterk op inkomsten uit de intraday- en onbalansmarkten. Veel bedrijven verwachten dat deze inkomsten vooral de eerstvolgende jaren belangrijk kunnen zijn en daarna zullen afnemen naarmate het aanbod aan flexibiliteit toeneemt.

De Heat Auction van het EU Innovatiefonds mikt op gelijkaardige technologieën en spreidt de steun over 5 jaar. Ook organisatorisch kan een kortere periode interessanter zijn (opvolging, rapportering en het risico van wisselen van contactpersonen), zowel bij het bedrijf als voor de opvolging binnen de overheid.

6.4 Terugvorderingsmechanisme

SAMENVATTING VAN DE OPMERKINGEN

- **Financiële onzekerheid**

Het clawback-mechanisme zorgt voor onzekerheid over het uiteindelijke steunniveau. Bedrijven kunnen dit niet in hun boeken voorzien, wat interne goedkeuring bemoeilijkt en als afschrikkend wordt ervaren.

- **Rendementsdrempel te laag**

De grens van 7,53% rendement wordt als onvoldoende beschouwd voor veel bedrijven. Er wordt gesuggereerd om hetzelfde % te hanteren als voor EBO. Er werd door sommige respondenten opgemerkt dat dit wel voldoende kan zijn in geval van derde-partijfinanciering.

- **Berekeningswijze**

Het gebruik van reële vollasturen i.p.v. gesubsidieerde uren leidt tot minder steun bij meer productie.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

- **Waarom een terugvorderingsmechanisme werd voorzien**

De steun werd toegekend onder de voorwaarden bepaald in de AGVV en meer specifiek op basis van artikel 36.10: *'het steunbedrag niet hoger dan het verschil tussen de investeringskosten die rechtstreeks verband houden met het behalen van een hoger niveau van milieubescherming en de exploitatiewinst van de investering. De exploitatiewinst wordt op basis van redelijke projecties vooraf*

in mindering gebracht op de in aanmerking komende kosten en wordt achteraf geverifieerd door middel van een terugvorderingsmechanisme'.

Dit artikel maakt het mogelijk om ook de exploitatiekosten (OPEX) gedurende een bepaalde periode voor de steun in rekening te brengen, maar vereist wel een controle van de funding gap achteraf door middel van een terugvorderingsmechanisme (clawback). Het voordeel is dat **er geen maximum steunbedrag geldt in verhouding tot de investeringskosten**.

De AGVV laat een alternatieve steunwijze toe op basis van artikel 36.9: 'De steunintensiteit kan tot **100% van de investeringskosten** bedragen indien steun wordt toegekend via een concurrerende biedprocedure die naast de in artikel 2, punt 38, vastgestelde voorwaarden elk van de volgende voorwaarden vervult:

- a) de steunverlening is gebaseerd op objectieve, heldere, transparante en niet-discriminerende criteria ...
- b) tijdens de uitvoering van een regeling, in het geval van een biedprocedure waarbij alle bidders steun ontvangen, wordt de vormgeving van deze procedure gecorrigeerd om in de daaropvolgende biedprocedures een daadwerkelijke mededinging te herstellen, bijvoorbeeld door het budget of het volume te verlagen;
- c) aanpassingen achteraf van de uitkomst van de biedprocedure (zoals aansluitende onderhandelingen over de uitkomsten van de biedingen) zijn uitgesloten;
- d) ten minste 70 % van de totale selectiecriteria die worden gehanteerd voor de rangschikking van biedingen ... wordt vastgesteld als steun in verhouding tot de bijdrage van het project aan de milieudoelstellingen van de maatregel, bijvoorbeeld de gevraagde steun per te leveren eenheid milieubescherming.'

Onder de AGVV is het dus mogelijk om oproepen te lanceren met een biedprocedure (b.v. CfD's), zonder terugvorderingsmechanisme. Echter, in dat geval is de steun beperkt tot 100% van de investeringskosten. Exploitatieverlies kan in dat geval niet gesteund worden.

In de huidige pilootoproep bedraagt het maximaal steunbedrag voor twee van de negen gesteunde projecten meer dan 100% van de investeringskosten.

Het Clean Industrial Deal State Aid Framework (CISAF) beschrijft de voorwaarden voor staatssteun specifiek voor industriële decarbonisatie in artikel 5. Bij dit artikel zijn competitieve biedprocedures zoals CfD of vaste premie niet toegestaan. Alleen een biedprocedure voor investeringssubsidies kan gebruikt worden. Alternatieven zijn 'conventionele' subsidies, op basis van de investeringskost of op basis van de funding gap. In het eerste geval mag 30-60% van de investeringskosten gesteund worden, afhankelijk van de technologie, en dit tot maximaal €200 miljoen. Alternatief kan tot 100% van de funding gap gesteund worden met een vastgesteld rekenmodel. Bij steun vanaf €30 miljoen is dan een terugvorderingsmechanisme verplicht. In beide gevallen moet steun boven €200 miljoen individueel worden aangemeld.

In 2022 werden de CEEAG-richtlijnen, de staatssteunrichtlijnen voor klimaat, milieu en energie, aangepast in het kader van de Europese Green Deal en het Fit for 55-pakket. CEEAG stimuleert concurrerende biedprocedures als standaard voor het toekennen van steun. Een aanmeldingsprocedure bij DG Competition van steun(oproepen) onder CEEAG is nodig. Die procedure kan lang duren en de duurtijd is hoogst onzeker. Dit maakt het moeilijk om op korte termijn de oproep te lanceren.

- **Financiële onzekerheid**

Het terugvorderingsmechanisme zorgt voor onzekerheid over het uiteindelijke bedrag aan steun. Toch biedt het gehele steunmechanisme uiteindelijk stabiliteit voor de totale rendabiliteit. De CfD-formule biedt financiële ondersteuning in de productie jaren dat het project op zich onvoldoende rendabel is. Deze ondersteuning wordt wel beperkt door het terugvorderingsmechanisme dat de totale steun aftopt zodra de internal rate of return (IRR) meer dan 7,53% bedraagt.

- **Rendementsdrempel**

De WACC - weighted average cost of capital, gebruikt voor het berekenen van de netto huidige waarde van de investering, is gebaseerd op de volgende rendementen op het ingezet eigen en vreemd vermogen. Deze rendementen worden niet aangepast aan de marktevoluties en zijn niet bedrijfsspecifiek.

Rendement op eigen vermogen	12%	Vereist rendement op eigen vermogen voor investeringen met een hoger risicoprofiel (Eindadvies SDE++ 2024)
Rendement op vreemd vermogen	5,75%	Vereist rendement op vreemd vermogen voor investeringen met een hoger risicoprofiel (Eindadvies SDE++ 2024)
Eigen vermogen/vreemd vermogen	41,8/58,2	Gemiddeld aandeel eigen vermogen binnen de doelgroep van de oproep (laatst neergelegde jaarrekeningen NBB)

De hieruit resulterende WACC wordt door een aantal bedrijven als te laag bevonden. Het financieel rendement op de investering dient hoger te liggen om een investeringsbeslissing te kunnen nemen.

Het minimaal rendement dat vereist wordt is inderdaad afhankelijk van diverse factoren zoals het risico van de investering, de sector en de bron van het gebruikte kapitaal. Voor de eenvoud werd voor deze oproep gewerkt met éénzelfde WACC voor alle aanvragers, net zoals in SDE++ wordt toegepast.

De toegepaste WACC ligt ook in lijn met de berekende WACC voor individuele bedrijven uit de chemie conform de voorschriften van CEEAG. Het Planbureau voor het Leefmilieu heeft in z'n '[Eindadvies basisbedragen SDE++ 2025](#)' een gemiddelde WACC berekend van 7,2% voor projecten met een gelijkaardig risicoprofiel.

VLAIO acht de gebruikte WACC dus zeker niet laag in vergelijking met deze die gebruikt wordt in andere steunmechanismen. Het is uiteraard niet uit te sluiten dat individuele bedrijven deze te laag zullen vinden in vergelijking met het genomen risico met de investering.

Berekeningswijze

Het terugvorderingsmechanisme wordt berekend conform de voorschriften van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening – AGVV (Europese staatssteunregels), specifiek het artikel 36.10. Dit artikel voorziet in een beperking van de steun tot het verschil tussen de investeringskosten en de exploitatiewinst van de investering (funding gap):

'De exploitatiewinst wordt op basis van redelijke projecties vooraf in mindering gebracht op basis van verwachte opbrengsten en kosten voortvloeiend uit de investering en wordt achteraf geverifieerd door middel van een terugvorderingsmechanisme.'

De verwachte opbrengsten en kosten voortvloeiend uit de investering hebben betrekking op de volledige werking van de installatie tijdens de steunperiode. Het terugvorderingsmechanisme kan daardoor niet beperkt worden tot de uren die effectief gesteund werden.

- **Voordelen van het terugvorderingsmechanisme voor de overheid**

Het CfD-mechanisme in de pilootoproep omvat heel wat van de parameters die de rendabiliteit van een project beïnvloeden. Toch werd het tijdens het uitwerken van de pilootoproep duidelijk dat omwille van de **snelle technologische evoluties** het niet mogelijk was om de invloed van alle factoren correct in een CfD-formule te gieten.

Wat betreft de e-boilers bleek op basis van de voorbesprekingen b.v. dat niet enkel het verschil tussen de day-ahead elektriciteitsprijs en de gasprijs het aantal draaiuren beïnvloedt. Potentiële inkomsten op de intraday elektriciteitsmarkt en de evenwichtsmarkten van Elia (vooral de aFFR en mFFR) hebben eveneens een grote impact. In veel gevallen zijn de potentiële inkomsten uit deze markten aanzienlijk en staat of valt de businesscase er mee.

Voor dergelijke ontwikkelingen in de markt, waar de CfD-formule geen rekening mee houdt, is het voor de overheid een voordeel om een 'clawback' mechanisme achter de hand te houden. Indien het project vooralsnog rendabel zou blijken kan een zekere limiet op de steun gelegd worden. Het gesteunde bedrijf zal bij een positieve ontwikkeling van de markt minimaal de WACC uit het terugvorderingsmechanisme ontvangen of nog een hoger rendement (maar in dat geval zonder Vlaamse steun). Bij een negatieve ontwikkeling van de markt zal het CfD-mechanisme helpen om de risico's van de investering tot op zekere hoogte te beperken.

7 Voorwaarden verbonden aan de steuntoekenning

In dit hoofdstuk worden de gecapteerde feedback met betrekking tot de voorwaarden verbonden aan de steuntoekenning besproken. Per aspect wordt telkens een samenvatting gegeven van de reacties van bedrijven en sectororganisaties, gevold door een reactie van VLAIO hierop.

Disclaimer: Scope en representativiteit evaluatie

De evaluatie heeft betrekking op de pilootoproep. De feedback en suggesties voor aanpak en implementatiekeuze moeten in die zin gelezen worden als relevant voor gelijkaardige oproepen qua thema, doelgroep, doelstelling en grootte.

De evaluatie is bovendien louter kwalitatief. Alle opmerkingen zijn welkom en worden als argument overgenomen en in overweging genomen. De doelgroep is bovendien op veel vlakken divers, feedback en conclusies moeten in die zin gelezen worden als relevant voor diegene(n) die ze heeft aangehaald, maar niet noodzakelijk als representatief voor de volledige doelgroep.

7.1 Voorwaarden op ondernemingsniveau

SAMENVATTING OPMERKINGEN

Vooral de ontvankelijkheidsvoorwaarde van een minimale CO₂-uitstoot van 10.000 ton (op siteniveau) werd als te beperkend ervaren voor bedrijven die daardoor niet in aanmerking kwamen.

- **Drempel van 10.000 ton CO₂ te streng**
Veel bedrijven geven aan dat deze limiet een struikelblok was. Een aantal ondernemingen vielen uit de boot, zelfs als uitbreidingsprojecten hen boven de drempel zouden brengen. Sommige bedrijven hebben door eerdere reducties hun emissies onder 10.000 ton gebracht en komen daardoor niet meer in aanmerking.
- **Onduidelijkheid over berekening emissies**
Vraag of verbranding van houtstof meetelt voor directe emissies. Suggestie om duidelijkheid te geven over welke emissies en broeikasgassen meetellen.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

- **Drempel van 10.000 ton CO₂ te streng**
De grens van 10.000 ton directe CO₂-emissies werd door een aantal bedrijven als arbitrair aangevoeld. Een aantal bedrijven werd zo ook afgestraft omdat ze in het verleden hun emissies hadden gereduceerd.
- **Onduidelijkheid over berekening emissies**
Indien de hoeveelheid directe CO₂-emissies als criterium gehandhaafd blijft, dient de limiet duidelijker gedefinieerd te worden en liefst gebaseerd te worden op de criteria verbonden aan de

inleveringsplicht voor emissierechten of de emissiejaarverslagen, waar bv. uitzonderingen gelden voor bepaalde bio-brandstoffen.

7.2 3de partij financiering

Is het voor uw onderneming zinvol dat betrokkenheid van een 3de partij bij het project als aanvrager, eigenaar van de activa, uitbater van de installatie of eindgebruiker van de warmte toegelaten wordt in het kader van deze steun? Zo ja, waarom en op welke manier? En laten de huidige voorwaarde dat voldoende toe?

SAMENVATTING OPMERKINGEN

- **Derde partij-financiering**
De mogelijkheid om financiering via een derde partij te laten lopen wordt door een aantal bedrijven als belangrijk beschouwd.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

- **Derde partij-financiering**
Derde partij-financiering werd expliciet toegelaten in de pilootoproep. Verschillende voorbesprekingen vonden plaats met aanbieders van dergelijke financieringsvormen, maar finaal werd geen enkel bod voor een project met derde partij-financiering ingediend. Mogelijk was de periode om een bod in te dienen hiervoor te kort.

7.3 Specifieke voorwaarden voor investering in elektrische boilers

SAMENVATTING OPMERKINGEN

- **Beperking van vollasturen (3.300)**
Wordt als **restrictief** ervaren, vooral voor latere jaren. Eén sectororganisatie stelt voor om deze limiet **te herzien tijdens de looptijd** en rekening te houden met ETS-systematiek en internationale concurrentie.
- **Minimaal vermogen van 2 MW_{th}**
Voor veel toepassingen is dit te hoog, waardoor kleinere projecten uitgesloten worden.
- **Gebruik van warmte**
Sommige bedrijven willen meer flexibiliteit om restwarmte secundair te gebruiken voor klimatisatie, mits het primaire doel proceswarmte blijft.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

- **Beperking van vollasturen (3.300)**

Het aantal vollasturen is beperkt omdat de steun niet mag leiden tot het verleggen van de emissies van één sector naar een andere (AGVV – art. 36.2ter: ‘... *wanneer de steun gericht is op het verminderen van broeikasgasemissies, mag hij niet louter dienen om de emissies van de ene sector naar de andere te verschuiven, maar moet hij deze in hun geheel verminderen.*’). De beperking op het aantal vollasturen per jaar werd door de Europese commissie aanvaard in het kader van de aanmelding van het Nederlandse SDE++ steunmechanisme. Voor 2024 werd dit aantal uren door PBL op 3.300 vastgelegd ([eindadvies basisbedragen SDE++ 2024](#)). De 3.300 uren is het verwachte gemiddelde aantal uren per jaar over de steunperiode dat niet-fossiele installaties de marginale technologie voor elektriciteitsopwekking in Noordwest-Europa zijn.

Er werd gekozen om een gemiddelde over de 10-jarige periode aan te houden. Een formule met een jaarlijkse herziening is eveneens mogelijk, maar dit zou voor de eerste jaren tot zeer weinig vollasturen leiden. Het beperkt aantal uren dat in aanmerking komt tijdens de eerste jaren en de onzekerheid over dit aantal lijken beiden factoren die onwenselijk zijn voor de bedrijven.

- **Minimaal vermogen van 2 MW_{th}**

Dit minimale vermogen is voor veel toepassingen inderdaad te hoog. De kleinste e-boilers tussen de biedingen hadden thermische vermogens van 3, respectievelijk 4 MW_{th}. Indien in een vervolgoep ook gemikt wordt op kleinere bedrijven, dient bekeken te worden of het minimaal vermogen verlaagd moet worden.

- **Gebruik van warmte voor klimatisatie**

Bedrijven vragen meer flexibiliteit. Secundair gebruik van restwarmte voor klimatisatie van bedrijfsgebouwen zou moeten kunnen, mits het primaire doel proceswarmte blijft. In de praktijk echter komt het voor dat stoomcondensaat lokaal wordt gebruikt voor gebouwverwarming. Dit wordt meestal om praktische redenen gedaan zoals het ontbreken van een verwarmingsketel op een specifieke installatie. Het voorstel om het gebruik van de opgewekte warmte voor klimatisatie toe te staan mits aantoonbaar secundair en energie-efficiënt is redelijk.

Aangezien de opgewekte warmte in het geval van een e-boiler zuiver elektrisch is, zal de voorwaarde m.b.t. energie-efficiëntie wel streng gecontroleerd worden.

7.4 Specifieke voorwaarden voor investering in warmtepompen en MVR's

SAMENVATTING OPMERKINGEN

- **COP-voorwaarden te restrictief**

Sommige bedrijven geven aan de maximale COP van 12 als arbitrair aan te voelen. Een hogere COP betekent niet altijd hogere rendabiliteit. Lage COP's komen vaak voor bij processen met hoge temperatuurliftten (bv. stoom), wat fysisch onvermijdelijk is. Het uitsluiten van deze projecten kan decarbonisatie hinderen.

- **Kosteloze warmtebron in referentieprojecten**

Referentiebedragen lijken uit te gaan van een **kosteloze warmtebron**, in een aantal cases een vergoeding zou gegeven moeten worden aan de eigenaar van de warmtebron.

- **Combinatie met MVR onduidelijk**
Onduidelijkheid over hoe een bod moet worden ingediend voor een **combinatie van warmtepomp en mechanische damprecompressie (MVR)**, wat vaak voorkomt in de industrie.
- **Gebruik van warmte voor klimatisatie**
Bedrijven vragen meer flexibiliteit: secundair gebruik van restwarmte voor klimatisatie van bedrijfsgebouwen zou moeten kunnen, mits het primaire doel proceswarmte blijft. Een beperkt gebruik voor klimatisatie moet worden toegestaan **mits aantoonbaar secundair en energie-efficiënt**.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

- De **maximale COP** is een ruwe inschatting van een COP waarbij de grote meerderheid van de installaties rendabel moet zijn zonder steun. De maximale COP tussen alle biedingen die finaal werden ingediend in de pilootoproep bedraagt 6,4. Het nadeel is dat er mogelijks bepaalde installatie zijn waar de investeringskosten toch dermate hoog zijn dat ook bij een hoge COP het financieel rendement van de investering relatief laag is.
- De **minimale COP (min 2,3)** werd ingevoerd opdat het gebruik van de warmtepomp steeds zou leiden tot een verlaging van de totale CO₂-emissies. Dit is ook een vereiste van artikel 36.2ter van de AGVV, die expliciet geen verschuiving van emissies van de ene sector naar de andere toelaat. Dat hoeft echter geen harde grens voor ontvankelijkheid te zijn en zou zoals in de EU heat auction ook via een beperking op het maximum aantal vollasturen kunnen gebeuren (tot 80% van het maximum aantal als de efficiëntie van de warmtepomp minder is dan COP=2 om te vermijden dat als met indirecte emissies rekening wordt gehouden de uitstoot stijgt. De mogelijkheid wordt hier wel gelaten om van deze regel af te wijken door voldoende thermische opslagcapaciteit te voorzien).
- De **combinatie** van meerdere warmtepompen en/of MVR's **in cascade** was initieel niet voorzien in de voorwaarden van de pilootoproep. Het optreden van deze combinaties werd duidelijk bij de voorbesprekingen. Bedrijven werden toegelaten om een bod uit te brengen op basis van de gecombineerde COP van de verschillende installaties, maar deze situatie was niet expliciet voorzien in het toelichtingsdocument. Bij eventuele vervolgooproepen zal op voorhand duidelijker worden gecommuniceerd over de hanteren COP wanneer meerdere warmtepompen en/of MVR's worden gecombineerd.
- Het gebruik van de opgewekte warmte voor **klimatisatie** ten behoeve van het comfort van personeel werd uitgesloten van de oproep omwille van de volgende redenen:
  - De inzet van warmtepompen voor klimatisatie is een courante techniek die in vele gevallen kostenefficiënter is dan de alternatieven.
  - De oproep richtte zich expliciet tot proceswarmte.
- In de praktijk echter komt het regelmatig voor dat stoomcondensaat lokaal wordt gebruikt voor gebouwverwarming. Dit wordt meestal om praktische redenen gedaan zoals het ontbreken van een verwarmingsketel op een specifieke installatie. Het voorstel om het gebruik van de opgewekte warmte voor klimatisatie toe te staan mits aantoonbaar secundair en energie-efficiënt is redelijk. In een vervolgooproep zullen duidelijke criteria worden opgenomen waaronder dit beperkt gebruik aanvaardbaar is.

7.5 Algemene voorwaarden met betrekking tot de investering

SAMENVATTING OPMERKINGEN

- **Startdatum investering**
Projecten waarvoor reeds een contract is ondertekend voor de installatie, maar nog geen betaling werd gedaan, worden uitgesloten van steun.
- **Wettelijk verplichte investeringen**
Een aantal vooraanmeldingen betrof projecten waarbij de IRR duidelijk minder dan 13% bedroeg.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

- De pilootoproep is gelanceerd binnen de klijtlijnen van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV). Omwille van het vereiste stimulerende effect van de steun, mogen de investeringsprojecten nog niet gestart zijn. De gehanteerde definitie van de startdatum van de investering is deze uit de AGVV. Als startdatum van de investeringen geldt hetzij de aanvang van de bouwwerkzaamheden met betrekking tot de investering, hetzij de eerste, juridisch bindende toezegging om uitrusting te bestellen, hetzij een andere toezegging die de investering onomkeerbaar maakt. De aankoop van gronden en voorbereidende werkzaamheden zoals het verkrijgen van vergunningen en de uitvoering van voorbereidende haalbaarheidsstudies worden niet als aanvang van de werkzaamheden beschouwd. VLAIO hanteerde bij de pilootoproep de datum van de vooraanmelding als aanvraagdatum voor de steun. Hierdoor konden projecten reeds van start gaan voordat het finaal bod werd ingediend. In een vervolgooproep wordt er best een ruime vooraanmeldingsperiode gehanteerd, waardoor de periode dat bedrijven geen projectvoorstellen kunnen indienen minimaal gehouden wordt. Er dient wel opgemerkt te worden dat de reden dat die regel er is, is omdat er van uit wordt gegaan dat als de onderneming onomkeerbaar beslist om door te gaan met de investering zonder zekerheid over steun, de investering al interessant genoeg is zonder steun voor het bedrijf en de steun geen stimulerend effect meer heeft en dus ook niet gepast is.
- Investeringsprojecten die wettelijk verplicht zijn, waaronder verplichte investeringen in het kader van het energie- en klimaatbeleid Vlaanderen (bv. energie-audit, energieplan, energieprestatieregelgeving, ...) werden uitgesloten van steun. Voor wettelijk verplichte investeringen ontbreekt het stimulerend effect om steun te kunnen krijgen binnen de Europese staatssteunregels.
- Wel is het zo dat deze verplichtingen niet altijd eenvoudig te controleren zijn voor VLAIO. Rendabele investeringen uit goedgekeurde energieplannen of energie-audits kunnen niet worden geconsulteerd. VLAIO herrekent de IRR van de investeringen op basis van de info waarover VLAIO beschikt, waardoor vooral de duidelijk te rendabele projecten kunnen worden uitgesloten. Een samenwerkingsakkoord met VEKA/het Verificatiebureau Benchmarking Vlaanderen m.b.t. de consultatie van verplichte rendabele investeringen zou onnodige financiering van verplichte, rendabele investeringen kunnen vermijden.

7.6 Cumulatie met andere steun

SAMENVATTING OPMERKINGEN

- **Verbod op cumulatie belemmert investeringen**
Sommige bedrijven ervaren het verbod als een grote hinderpaal, omdat complexe klimaat- en energieprojecten vaak een mix van financieringsbronnen vereisen.
- **Strategisch combineren van steun**
Vlaamse investeringssteun wordt best gecombineerd met federale en Europese steun. Goedkeuring van Vlaamse steun kan een positief signaal zijn voor Europese subsidieaanvragen en omgekeerd.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

Omwille van het biedproces werd een combinatie met een aantal andere steunmechanismen vermeden. Bedrijven die reeds via een ander kanaal steun hebben ontvangen, zouden anders immer een oneerlijk voordeel genieten in het biedproces.

Toch moet Vlaanderen er naar streven om bedrijven maximaal te ondersteunen in het binnen halen van Europese steun. Vlaamse cofinanciering helpt bij Europese subsidieaanvragen en zorgt ervoor dat deze aanvragen meer kans maken op Europese steun, omdat ze als een sterke hefboom werken. In vervolgooproepen moet daarom de mogelijkheid gelaten worden om de steun te combineren met Europese steun. De Europese staatssteunkaders laten hier ook openingen voor.

Ook combinatie met federale fiscale voordelen zoals de verhoogde investeringsaftrek en de vrijstelling van gewestelijke investeringssteun van de vennootschapsbelasting moet maximaal worden nagestreefd.

Voor de huidige pilootoproep was combinatie met de volgende steunmechanismen toegelaten:

- Verhoogde investeringsaftrek
- Supercapregeling
- EU Innovatiefonds Heat Call (maar voorwaarden Heat Call sluiten combinatie met andere investeringssteun uit)

8 Voorwaarden en plichten na steuntoekenning

In dit hoofdstuk worden de gecapteerde feedback met betrekking tot de voorwaarden en plichten na steuntoekenning besproken. Per aspect wordt telkens een samenvatting gegeven van de reacties van bedrijven en sectororganisaties, gevold door een reactie van VLAIO hierop.

Disclaimer: Scope en representativiteit evaluatie

De evaluatie heeft betrekking op de pilootoproep. De feedback en suggesties voor aanpak en implementatiekeuze moeten in die zin gelezen worden als relevant voor gelijkaardige oproepen qua thema, doelgroep, doelstelling en grootte.

De evaluatie is bovendien louter kwalitatief. Alle opmerkingen zijn welkom en worden als argument overgenomen en in overweging genomen. De doelgroep is bovendien op veel vlakken divers, feedback en conclusies moeten in die zin gelezen worden als relevant voor diegene(n) die ze heeft aangehaald, maar niet noodzakelijk als representatief voor de volledige doelgroep.

8.1 Startvoorwaarden

SAMENVATTING OPMERKINGEN

- **Termijn indienststelling**
De tijdslijn voor implementatie wordt door heel wat bedrijven als krap bevonden. **Levertermijnen** van installaties zijn opgelopen. Voor bepaalde componenten (transformatoren, e-boilers) zijn levertermijnen van 1 tot 3 jaar gangbaar. Zeker de componenten met een groter vermogen zijn maatwerk en niet off-the-shelf verkrijgbaar.
- **Aansluiting netbeheerders**
Indien een verzwaring van de aansluiting op het distributie- of het transportnet noodzakelijk is, kunnen de netbeheerders in een aantal gevallen niet garanderen dat de nodige aansluitingen binnen een termijn van 36 maanden kunnen worden uitgevoerd. Dit is vooral het geval in zones waar de beschikbare capaciteit op het Elia-net onvoldoende is en netverzwaringen noodzakelijk zijn.
- **Integratie in industriële installaties**
Industriële installaties werken vaak met geplande stilstanden voor onderhoud en aanpassingen aan installaties. De investeringen in het kader van de pilootoproep zijn vaak ingrijpende investeringen met ingrepen op het stoomnet en/of de productieprocessen. Deze investeringen moeten daardoor gepland worden in functie van de reeds geplande stilstanden. Een indienststelling binnen 36 maanden is daardoor vaak niet mogelijk.
- **Interne investeringsbeslissingen**
In vele bedrijven verloopt de **budgettering cyclisch en per jaar**, een bedrijf geeft aan dat de finale toekenning in mei/juni beter werkbaar zou zijn omdat deze beslissingen typisch tegen het eind van het jaar worden genomen.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

Een indienststellingstermijn zorgt ervoor dat middelen van stilgelegde projecten beschikbaar komen voor nieuwe projecten en oproepen. Deze werkwijze wordt bij alle subsidiemechanismen toegepast. Bij grote projecten is de kans op uitstel of afstel aanzienlijk. Door veranderende regels en geopolitieke onrust worden investeringsbeslissingen vaak uitgesteld.

Transitiecontracten moeten de overheid de kans geven om steun tijdig in te trekken, terwijl bedrijven toch voldoende tijd hebben om hun plannen uit te voeren. Duidelijke mijlpalen – zoals de netstudie, overeenkomsten met installateurs en netbeheerders, en de definitieve investeringsbeslissing – maken het mogelijk voor de overheid om de voortgang van projecten scherp te volgen. Anderzijds, als een aanvrager kan aantonen dat het project nog binnen redelijke tijd kan worden afgerond, moet de overheid ook de mogelijkheid hebben om de gestelde termijnen te verlengen.

Op basis van de besprekingen eind 2024 is besloten om een bijkomende termijn van 12 maanden toe te staan voor de indienststelling indien het bedrijf te maken krijgt met onvoorziene vertragingen vanuit bijvoorbeeld netbeheerder of leverancier. Voor projecten met een hogere mate van complexiteit lijkt een standaard uitvoeringstermijn van 48 maanden meer geschikt. Een aantal bedrijven hebben aangegeven geen bod te hebben ingediend omdat projectuitvoering binnen 36 maanden niet realiseerbaar was omwille van de opgegeven termijnen van de netbeheerders en leveranciers.

8.2 Jaarlijkse rapportage

SAMENVATTING OPMERKINGEN

Wat betreft de jaarlijkse rapportage werd de suggestie gedaan om deze te standaardiseren.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

Voor de jaarlijkse rapportage zijn nog geen sjablonen beschikbaar. De voorwaarden zijn wel uitgewerkt in het ['Toelichtingsdocument Transitiecontract Klimaat sprong'](#). Voor de jaarlijkse rapportage zullen tijdig de nodige gestandaardiseerde sjablonen worden uitgewerkt.

8.3 Sancties bij niet naleving van steunvoorwaarden

SAMENVATTING OPMERKINGEN

- **Terugvordering bij stopzetting**
Sommige bedrijven geven aan de terugvordering bij stopzetting van een productielijn tot 5 jaar na de steunperiode te streng te vinden. In de huidige economische context opereren ondernemingen in een volatiele markt, waarin legitieme redenen (zoals technologische evolutie, dalende vraag of geopolitieke verstoringen) kunnen leiden tot de stopzetting van een productielijn. Er werd een **proportionele regeling** voorgesteld die afbouwt in de tijd en maximaal loopt tot einde steunperiode.

- **Borgstelling als hinderpaal**

De borg wordt door sommige respondenten ervaren als een 'zwaard van Damocles', vooral vóór een definitieve investeringsbeslissing (FID).

- **Onzekerheid door sancties**

Bedrijven vrezen dat strenge sancties en terugvorderingsregels de business case negatief beïnvloeden en interne goedkeuring bemoeilijken.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

Het voorstel van een proportionele regeling bij terugvordering bij stopzetting lijkt redelijk aangezien de stopzetting in vele gevallen te wijten is aan externe oorzaken.

Op basis van feedback tijdens de voorbesprekingen werd de borg reeds omgezet in een boete van 2,5%, die alleen geldt na de investeringsbeslissing én het ondertekenen van de subsidie-overeenkomst. Bij annulering binnen 12 maanden na toekenning van steun is er nog geen boete verschuldigd. Deze aanpassing komt reeds grotendeels tegemoet aan de bekommernis van de bedrijven. Het blijft wel wenselijk om iets te voorzien om niet-serieuze biedingen te vermijden. In de EU heat auction wordt met een gelijkaardige bankwaarborg gewerkt die gelicht kan worden als het bedrijf niet tijdig het project realiseert of zich terugtrekt.

9 Communicatie en ondersteuning

In dit hoofdstuk worden de gecapteerde feedback met betrekking tot de communicatie en ondersteuning besproken. Per aspect wordt telkens een samenvatting gegeven van de reacties van bedrijven en sectororganisaties, gevold door een reactie van VLAIO hierop.

Disclaimer: Scope en representativiteit evaluatie

De evaluatie heeft betrekking op de pilootoproep. De feedback en suggesties voor aanpak en implementatiekeuze moeten in die zin gelezen worden als relevant voor gelijkaardige oproepen qua thema, doelgroep, doelstelling en grootte.

De evaluatie is bovendien louter kwalitatief. Alle opmerkingen zijn welkom en worden als argument overgenomen en in overweging genomen. De doelgroep is bovendien op veel vlakken divers, feedback en conclusies moeten in die zin gelezen worden als relevant voor diegene(n) die ze heeft aangehaald, maar niet noodzakelijk als representatief voor de volledige doelgroep.

9.1 Bekendmaking van de oproep

Alle bedrijven op één na die deelnamen aan de evaluatie waren op de hoogte van de oproep. Eén onderneming gaf aan niet op de hoogte geweest te zijn. Deze onderneming maakte echter geen deel uit van de doelgroep van de pilootoproep.

SAMENVATTING VAN DE REACTIES

- **Tijdslijn**
Eén bedrijf merkte op dat de projectoproep pas laat na de eerste communicatie erover werd gelanceerd. Dit leidde ertoe dat hun project niet meer in aanmerking kwam.
- **Informatievoorziening**
Informatievoorziening via de website, het toelichtingsdocument en het simulatierekenblad werd gewaardeerd. Wel kwam er ook de suggestie om in het ondersteunend materiaal meer (geanonimiseerde) concrete voorbeelden te geven van projecten en berekeningsfiles, zodat bedrijven beter begrijpen waar het probleem of de kansen liggen.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

- De principes van de pilootoproep werden in maart 2024 bekend gemaakt opdat de industrie zich tijdig zou kunnen voorbereiden. Als vroegst mogelijke startdatum werd 4 juli 2024 gehanteerd, de datum vanaf wanneer voorinschrijvingen mogelijk waren. Het is eigen aan 'ad hoc' oproepen dat er projecten uit de boot vallen die reeds gestart waren.
- VLAIO heeft de oproep zo goed mogelijk bekend gemaakt via haar website, nieuwsbrief, via sectororganisatie en via direct mailing van gekende bedrijfscontacten. Helaas werden toch niet alle geïnteresseerden tijdig bereikt. De energiedeskundige die de energieplannen heeft opgesteld en de

contactpersonen van VEKA/het Verificatiebureau Benchmarking Vlaanderen zijn meestal de aangewezen personen om te contacteren. Omwille van confidentialiteit m.b.t. data uit energieplannen kon VLAIO echter niet beschikken over deze contactgegevens. Voor vervolgooproepen lijkt het aangewezen dat er afspraken met VEKA en de EBO-commissie gemaakt kunnen worden m.b.t. de bekendmaking van de oproep.

- Er heerste wat verwarring omtrent de doelgroep. Deze verwarring was niet geheel onterecht. In de initiële communicatie werd sterk gefocust op sectoren zoals chemie, raffinage en staalindustrie. Bovendien wekten bepaalde overheidscommunicaties (bijvoorbeeld in het kader van VEKP) de indruk dat de oproep enkel voor ETS-bedrijven toegankelijk was. De doelgroepdefinitie was correct, maar de perceptie bij stakeholders toont aan dat de communicatie hierover onvoldoende expliciet was.

9.2 Ondersteunend materiaal

SAMENVATTING OPMERKINGEN

- **Presentatiemateriaal naar het management toe**
Een aantal bedrijven gaven aan dat het CfD-mechanisme moeilijk intern uit te leggen is, vooral aan buitenlandse hoofdzetels of niet-technische stakeholders. Ze suggereren om voor toekomstige oproepen een presentatie te delen van enkele slides op managementniveau met uitleg over het mechanisme en de financiële consequenties.
- **Simulaties van concrete cases**
Meer simulaties van concrete cases zouden de rekenmethodes verduidelijken voor de aanvragers. Verschillende aanvragers zouden geanonimiseerde voorbeelden van concrete situaties appreciëren.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

In een eventuele vervolgooproep zal zeker voorzien worden in bijkomende communicatiemateriaal waaronder meer rekenvoorbeelden voor verschillende technologieën en een korte presentatie op managementniveau. Omwille van tijdsgebrek werd er bij de pilootoproep voor gekozen om de oproep zo snel mogelijk te publiceren eens de rekenmethode finaal was.

10 Aanvraagprocedure en aanvraagdocumenten

In dit hoofdstuk worden de gecapteerde feedback met betrekking tot de aanvraagprocedure en de aanvraagdocumenten besproken. Per aspect wordt telkens een samenvatting gegeven van de reacties van bedrijven en sectororganisaties, gevold door een reactie van VLAIO hierop.

Disclaimer: Scope en representativiteit evaluatie

De evaluatie heeft betrekking op de pilootoproep. De feedback en suggesties voor aanpak en implementatiekeuze moeten in die zin gelezen worden als relevant voor gelijkaardige oproepen qua thema, doelgroep, doelstelling en grootte.

De evaluatie is bovendien louter kwalitatief. Alle opmerkingen zijn welkom en worden als argument overgenomen en in overweging genomen. De doelgroep is bovendien op veel vlakken divers, feedback en conclusies moeten in die zin gelezen worden als relevant voor diegene(n) die ze heeft aangehaald, maar niet noodzakelijk als representatief voor de volledige doelgroep.

10.1 Voorbespreking

Vanaf de eerste bekendmaking van de oproep werd bedrijven de mogelijkheid geboden om één of meerdere voorbesprekingen met VLAIO te houden. In totaal hebben 68 bedrijven van de mogelijkheid gebruik gemaakt.

SAMENVATTING VAN DE REACTIES

- **Voorbespreking**

De mogelijkheid tot een voorbespreking werd door de meeste onderneming erg geapprecieerd en nuttig gevonden. Dit werd regelmatig expliciet vermeld in de evaluaties en bleek ook tijdens de voorbesprekingen zelf.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

- **Voorbespreking**

De voorbesprekingen waren ook voor VLAIO heel nuttig. Niet-ontvankelijke projecten werden vroegtijdig opgespoord, zodat noch het bedrijf noch VLAIO tijd verloor aan niet-subsidiabele dossiers. VLAIO heeft waardevolle praktische inzichten opgedaan door al vroeg in het proces – zelfs voordat het definitieve reglement voor de oproep klaar was – gesprekken aan te gaan met ondernemingen.

10.2 Ondersteuning door VLAIO

SAMENVATTING VAN DE REACTIES

Bedrijven waardeerden de begeleiding sterk, vooral gezien de complexiteit van het mechanisme.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

De meeste indieners hebben tijdens de aanvraagprocedure contact opgenomen met VLAIO om hun dossier te bespreken. Deze bedrijven hadden daardoor correcte verwachtingen van het steunmechanisme op het moment dat ze hun finale bod indienden.

10.3 Voorinschrijving

Verplichte voorinschrijving met ontvankelijkheidscheck en basisinformatie over het project.

SAMENVATTING VAN DE REACTIES

Voorinschrijving wordt positief beoordeeld en helpt bij een efficiënte selectie.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

Deze tweetrapsprocedure heeft waarschijnlijk tot minder werk geleid voor de aanvragers en voor VLAIO. Onontvankelijke projecten konden in een vroeg stadium worden gedetecteerd. Bedrijven hadden correcte verwachtingen van het steunmechanisme en vermeden zo om tijd en middelen te steken in aanvraagdossiers welke weinig kans op slagen hadden.

10.4 Nood aan een voorbereidend traject?

Is er een behoefte aan (financiële) ondersteuning voor het voorbereidende traject, zoals een haalbaarheidsstudie?

SAMENVATTING VAN DE REACTIES

- **Vergroeningsscan**
De vergroeningsscan werd opvallend vaak vermeld in de evaluatie. Deze tool wordt als zeer nuttig bevonden om het potentieel in kaart te brengen, maar een verder voortraject blijft toch noodzakelijk om een juiste inschatting te maken van investeringskosten en het besparingspotentieel.
- **Energiedeskundige**
Voor de uitwerking van een verdere haalbaarheidsstudie geven verschillende bedrijven aan dat ze de voorkeur geven aan hun eigen energiedeskundige welke het energieplan voor het bedrijf heeft

opgesteld. Met deze persoon is vaak reeds een vertrouwensrelaties en deze deskundige is ook reeds vertrouwd met de ruimere werking van het bedrijf.

Zonder begeleiding zouden sommige bedrijven niet indienen. Een voortraject is noodzakelijk voor inzicht, simulaties en onderbouwing van biedingen.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

- **Vergroeningsscan**
Bij de evaluatie van TRACKS werd 5x verwezen naar een uitgevoerde vergroeningsscan. In de meeste gevallen is het waarschijnlijk de energiedeskundige die de vergroeningsscan heeft opgesteld die het bedrijf op de mogelijkheden heeft gewezen. De scans lijken er in elk geval in te slagen op de besparingsmogelijkheden onder de aandacht te brengen en te houden.
- **Energiedeskundige**
De doelgroep van de pilootoproep bestond uitsluitend uit energie-intensieve bedrijven. Deze hebben allen een (vaste) energiedeskundige waarmee vaak een vertrouwensrelatie is opgebouwd. Met deze persoon zullen ze sneller in staat zijn om mogelijk investeringen af te toetsen aan eventuele vervolgooproepen. Een groter aanbod van dienstverleners voor het uitvoeren van de vergroeningsscans zou daardoor de oproepen beter ontsluiten naar de doelgroep.

10.5 Duur openstelling biedprocedure

De principes van de pilootoproep werden reeds in maart 2024 bekend gemaakt opdat de industrie zich tijdig zou kunnen voorbereiden. Dit gebeurde via een aantal persberichten. Vanaf de zomer van 2024 werd de communicatie ook gevoerd via sectororganisaties en via rechtstreekse benadering van de bedrijven welke tot de doelgroep van de oproep behoren. De biedperiode zelf stond 4 maanden open (februari – mei 2025).

SAMENVATTING VAN DE REACTIES

- **Duur openstelling biedprocedure**
De termijn wordt door een aantal bedrijven als te beperkt ervaren. Een langere periode kan de kwaliteit en deelnamegraad verhogen.

REACTIE VLAIO OP OPMERKINGEN

- **Duur openstelling biedprocedure**
Een periode van 4 maanden is relatief kort voor het uitwerken van een bod. Hiervoor zijn vaak offertes van leveranciers en netbeheerders nodig en moeten de nodige haalbaarheidsstudies en simulaties worden uitgevoerd. Vaak is ook het akkoord van het management op groepsniveau nodig.

Doordat de oproep volledig nieuw was, konden bedrijven zich ook weinig voorbereiden voordat de concrete voorwaarden van de oproep bekend waren. Een terugkerende, voorspelbare oproep waarbij het steunmechanisme vastligt, geeft bedrijven meer tijd een om bod uit te werken en reduceert ook de onzekerheid voor de indieners.

